AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti

Azəriqaz İstehsalat Birliyi

ƏTRAF MÜHİT VƏ SOSİAL İDARƏETMƏ ÇƏRÇİVƏSİ

Qaz Sızmalarının Aşkarlanması və Təmiri Mexanizmi

Layihə Kodu: P508792

Maliyyələşdirilir: Qlobal Yandırma və Metan Azaldılması Tərəfdaşlığı (QYMA) Etibar Fondu | Dünya Bankı (IBRD)

Hazırlanmışdır:

Layihə İdarəetmə Qrupu

Dünya Bankı ilə koordinasiyada

Versiya: May 2026 (LAYİHƏ)

Mündəricat

Abbreviaturalar və Akronimlər i
İcraiyyə Xülasəsi ii
1. Giriş 1
2. Layihənin Təsviri 2
2.1 Layihə Komponentləri 3
2.2 Layihə Ərazisi 3
2.3 İcra Tənzimləmələri 3
3. Müvafiq Ətraf Mühit və Sosial Tənzimləyici Çərçivə 5
3.1 Layihə üçün Əlaqədar Azərbaycan Hüquqi Çərçivəsi 5
3.2 Layihə üçün Əlaqədar Azərbaycan İnstitusional Çərçivəsi 6
3.3 Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Standartları və Əsas Boşluqlar 6
4. Ətraf Mühit və Sosial Risklər, Potensial Təsirlər və Azaldıcı Tədbirlər 9
4.1 Sosial cəhətdən zəif və Həssas Qruplara Xas Risklər və Azaldıcı Tədbirlər 13
4.2 Əməyin Mühafizəsi İdarəetmə Planı 15
4.3 Tullantı İdarəetmə Planı 15
4.4 İcma Sağlamlığı və Təhlükəsizliyi Planı 16
4.5 Fövqəladə Hallara Müdaxilə Planı 17
4.6 Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedur 18
4.7 Tikinti və Planlaşdırma İşlərində Ətraf Mühit və Sosial Mülahizələrin Nəzərə Alınması 19
5. Alt Layihə Dövründə Ətraf Mühit və Sosial Prosedurlar 21
5.1 Layihənin Ətraf Mühit və Sosial Risk Reytinqi 21
5.2 Alt Layihələrin Ətraf Mühit və Sosial Yoxlanış 21
5.3 Ətraf Mühit və Sosial Risk İdarəetmə Prosedurları 22
5.4 Texniki Yardım Fəaliyyətləri 26
5.5 Monitorinq və Hesabat 26
5.6 Ə&S Risk İdarəetməsi üçün İnstitusional Tənzimləmələr 27
5.7 Bacarıqların İnkişafı 29
5.8 ƏMSİÇ İcra Büdcəsi 30
6. Maraqlı Tərəflərin Cəlb Edilməsi, Açıqlanma və Məsləhətləşmələr 32
6.1 Layihənin Ə&S Sənədlərinin Açıqlanması və Məsləhətləşmə 32
6.2 Layihə Şikayətlərə Baxma Mexanizmi 32
Əlavələr 33
Əlavə 1. Ətraf Mühit və Sosial Yoxlanış Forması 33
Əlavə 2. ƏMSİP Şablonu 38
Əlavə 3. ƏMSİP Yoxlama Siyahısı Şablonu 42
Əlavə 4. Ətraf Mühit və Sosial Praktika Kodeksləri 46
Əlavə 5. Əmək İdarəetmə Prosedurları 48

Qısaltmalar və Akronimlər

Qısaltma	Açıqlama
Ə&S	Ətraf Mühit və Sosial
ƏMSÖP	Ətraf Mühit və Sosial Öhdəliklər Planı
ƏMSİÇ	Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Çərçivəsi
ƏMSİP	Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Planı
ƏMSST	Ətraf Mühit, Sosial, Sağlamlıq və Təhlükəsizlik
ƏMSTQ	Ətraf Mühit və Sosial Təsirin Qiymətləndirilməsi
ƏMSÇ	Ətraf Mühit və Sosial Çərçivə (Dünya Bankı)
ƏSPKod	Ətraf Mühit və Sosial Praktika Kodeksi
ƏSS	Ətraf Mühit və Sosial Standart (Dünya Bankı)
FHMP	Fövqəladə Hallara Müdaxilə Planı
QCX	Qəza Çağrı Xidməti
GƏZ	Gender Əsaslı Zorakılıq
QYMA	Qlobal Yandırma və Metanın Azaldılması Tərəfdaşlığı
ŞM	Şikayət Mexanizmi
ŞAQM	Şikayətlərin Aradan Qaldırılması Mexanizmi
SƏTƏM	Sağlamlıq, Əməyin Təhlükəsizliyi və Ətraf Mühit
IBRD	Yenidənqurma və İnkişaf üzrə Beynəlxalq Bank
SAAQ	Sızıntının Aşkarlanması və Aradan Qaldırılması
ƏİP	Əmək İdarəetməsi Prosedurları
LƏT	Layihə Əməliyyat Təlimatı
MHY	Monitorinq, Hesabatlıq və Yoxlama
OGI	Optik Qaz Görüntüləmə
ƏMT	Əməyin Mühafizəsi və Təhlükəsizlik
LİQ	Layihənin İdarəetmə Qrupu
FMA	Fərdi Mühafizə Avadanlığı
MTİP	Maraqlı Tərəflərin İştirak Planı
CİZ/CT	Cinsi İstismar və Zorakılıq / Cinsi Təcavüz
SCADA	Nəzarət Kontrolu və Məlumatların Toplanması Sistemi
SOCAR	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti
SƏP	Standart Əməliyyat Proseduru
UÜB	Uçucu Üzvi Birləşmə
TİP	Tullantı İdarəetmə Planı

İcra Xülasəsi

Dünya Bankı, Qlobal Yandırma və Metan Azaldılması Tərəfdaşlığı (QYMA) Etibar Fondunun idarəedicisi kimi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) Azəriqaz İstehsalat Birliyi (Azəriqaz) tərəfindən Qaz Sızmalarının Aşkarlanması və Təmiri (”Layihə”) həyata keçirilməsini dəstəkləyir. Layihənin İnkişaf Məqsədi Azəriqazın qaz paylama şəbəkəsindən metan və uçucu üzvi birləşmə (UÜB) emissiyalarını sistemli şəkildə aşkar etmək, kəmiyyətcə qiymətləndirmək və təmir etmək, bununla da istixana qazı emissiyalarını azaltmaq, əməliyyat səmərəliliyini artırmaq və işçilərin və icmanın təhlükəsizliyini yaxşılaşdırmaqdır. Layihənin məqsədi Azəriqazda metan emissiyalarını azaltmaq və aktivlərin idarə edilməsi potensialını gücləndirməkdir. Layihə, qaz paylama şəbəkəsindəki metan sızmasının aşkarlanması və təmiri (SAAQ) üçün Azəriqaz İstehsalat Birliyi nəzdindəki alıcı tərəfindən icra olunan Maliyyə Mexanizmini yaradacaq. Mexanizm bütün köhnə qaz paylama şəbəkəsini əhatə edəcəkdir.

Bu Mexanizm “Azəriqaz” tərəfindən daha geniş miqyasda həyata keçirilən və qaz itkilərinin ümumi azaldılmasını hədəfləyən təşəbbüslər paketinin bir hissəsi olacaqdır. Bu təşəbbüslərə, o cümlədən, ölçmə qeyri-dəqiqliyi və sayğac məlumatlarının olmaması səbəbindən yaranan inzibati itkilərin azaldılması, həmçinin nəzarət və məlumatların toplanması sistemi (SCADA), smart sayğaclar və proqnozlaşdırıcı texniki xidmət sistemlərini əhatə edən tammiqyaslı “rəqəmsal zavod” yanaşmasının tətbiqi daxildir.

Maliyyə Mexanizmi Qlobal Məşəl Yandırmanın və Metan Emissiyalarının Azaldılması (GFMR) çoxdonorlu etibar fondu tərəfindən ayrılan ilkin 15 milyon ABŞ dolları qrant ilə fəaliyyətə başlayacaqdır. “Azəriqaz” bu qrantın həm alıcısı, həm də yeganə benefisiarı olacaqdır. Vəsaitlər metan qazının nəzarətsiz emissiyalarının azaldılması məqsədilə sızmaların aşkarlanması və təmiri üzrə bir sıra fəaliyyətlərin həyata keçirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Layihə aşağıdakı əsas fəaliyyətləri dəstəkləyəcəkdir:

- **Sızmanın Aşkarlanması və Təmiri (SAAQ) Tədqiqat Kampaniyaları**: Azəriqaz qaz paylama infrastrukturunda SAAQ texnologiyalarının (Optik Qaz Görüntüləmə (OGI) kameraları, akustik detektorlar, əl qaz monitorları) sistemli yerləşdirilməsi.
- **Təmir və Dəyişdirmə İşləri**: Sızma aşkar edilmiş kranlar, armaturlar, sayğaclar, tənzimləyicilər, möhürlər və flanslər daxil olmaqla komponentin təmiri və ya dəyişdirilməsi.
- **Məlumatların İdarə Edilməsi və Yoxlanılması**: Emissiya azalmalarını izləmək, prioritetləşdirmək və doğrulamaq üçün rəqəmsal SAAQ məlumat idarəetmə sisteminin yaradılması.
- **Bacarıqların inkişafı**: Azəriqaz Layihə İdarəetmə Qrupu (LİQ) əməkdaşlarının, Sağlamlıq, Təhlükəsizlik və Ətraf Mühit (SƏTƏM) Şöbəsinin, sahə qruplarının və podratçıların SAAQ metodologiyaları və Ətraf Mühit və Sosial (Ə&S) risk idarəetməsi üzrə təlimi.

Bu Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Çərçivəsi (ƏMSİÇ), Layihə çərçivəsində maliyyələşdirilən bütün fərdi Layihə investisiyalarına lazımi Ə&S diqqətin yönəldilməsini istiqamətləndirmək üçün hazırlanmışdır. ƏMSİÇ, təklif olunan Layihə fəaliyyətlərinin Ə&S risklərini və potensial təsirlərini müəyyən etmək üçün alətlər təqdim edir və bu riskləri və təsirləri idarə etmək üçün uyğun azaldıcı tədbirləri müəyyən edir.

ƏMSİÇ Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Çərçivəsi (ƏSÇ) ilə, xüsusilə Layihə üçün müvafiq olan ƏSS1, ƏSS2, ƏSS3, ƏSS4, ƏSS6, ƏSS8 və ƏSS10-u əhatə edərək hazırlanmışdır. Hər iki ətraf mühit və sosial aspekt baxımından Layihə riski mülayimdir. Buna görə də, əhəmiyyətli və ya yüksək riskli fəaliyyətlər Layihə tərəfindən dəstəklənməyəcəkdir.

İcra Tənzimləmələri. Dövlət şirkəti Azəriqaz, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) qrupu daxilindəki ikinci ən böyük şirkətidir, QYMA qrantının alıcısı və benefisiarı, həmçinin Layihə üçün təyin edilmiş icra qurumudur. Azəriqaz, Ətraf Mühit Mütəxəssisi, Sosial Mütəxəssis və

Maraqlı Tərəflərlə İştirak Mütəxəssisindən ibarət LİQ tərəfindən dəstəklənir. LİQ, milli Ə&S tənzimləyici çərçivəyə və Dünya Bankının müvafiq ƏSS-lərinə uyğunluğun təmin edilməsi daxil olmaqla ümumi Layihə icrasından, maliyyə idarəçiliyindən, monitorinq və qiymətləndirmədən məsuldur.

Monitorinq. LİQ mütəmadi sahə ziyarətlərini və monitorinqi həyata keçirir, Layihənin göstəricilərini izləyir və yarımillik icra irəliləyişi hesabatları hazırlayır. Bu hesabatlar Ə&S risk idarəetmə tədbirlərinin icrasını, ƏMT, icma sağlamlığı və təhlükəsizliyini, maraqlı tərəflərin iştirakını, ictimai bildirişləri və daxil olmuş şikayətlərin xülasəsini əhatə edir.

Maraqlı Tərəflərin İştirakı. Layihə üçün Dünya Bankının ƏSS 10 ilə uyğun olaraq MTİP hazırlanmış və https://www.azeriqaz.az/en saytında mövcuddur. MTİP Layihə məlumatlarının Azəriqaz ilə Layihə maraqlı tərəfləri arasında axınının formatını müəyyən edir, maraqlı tərəflərin Layihənin icrasına mənalı şəkildə cəlb edilməsini təmin etmək üçün mexanizm təqdim edir.

1. Giriş

Bu Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Çərçivəsi (ƏMSİÇ), Dünya Bankı (IBRD) tərəfindən idarə olunan Qlobal Yandırma və Metan Azaldılması Tərəfdaşlığı (QYMA) Etibar Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən Qaz Sızmasının Aşkarlanması və Təmiri Mexanizmi Layihəsi (Layihə) çərçivəsində maliyyələşdirilən fəaliyyətlər üçün ətraf mühit və sosial lazımi araşdırma müddəalarını dəstəkləmək məqsədilə hazırlanmışdır. Qrant Sazişindəki kimi, Alıcı Azəriqaz İstehsalat Birliyi (İB) hesab olunur.

Layihə üçün Azəriqaz daxilində yaradılan Layihə İdarəetmə Qrupu (LİQ), Azəriqaz Sağlamlıq, Təhlükəsizlik və Ətraf Mühit (SƏTƏM) Şöbəsinin texniki nəzarəti altında və SOCAR və Energetika Nazirliyi ilə koordinasiyada Layihənin gündəlik idarəsini həyata keçirəcəkdir. LİQ xüsusi Ətraf Mühit Mütəxəssisi və Sosial Mütəxəssisi özündə ehtiva edir.

Bu ƏMSİÇ aşağıdakılarla uyğun olaraq hazırlanmışdır: (i) Layihə üçün müvafiq Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Standartları (ƏSS-lər); (ii) Maliyyəsinin Qrant Sazişinin bir hissəsi kimi bu Layihə üçün Azəriqazın hazırladığı Ətraf Mühit və Sosial Öhdəliklər Planı (ƏMSÖP); və (iii) ətraf mühitin mühafizəsi, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizliyi, əmək məsələləri və icma ilə əlaqəyə tətbiq olunan Azərbaycan Respublikasının milli qanun və qaydaları.

ƏMSİÇ-in əsas məqsədi alt layihələrin icrası zamanı ortaya çıxa biləcək hər hansı neqativ ətraf mühit və sosial riskləri və potensial təsirləri sistemli şəkildə müəyyən etmək, qiymətləndirmək və azaltmaqdır. Bununla ƏMSİÇ, Layihənin yalnız öz texniki və əməliyyat məqsədlərinə nail olmasını deyil, həm də zərər görmüş icmaların rifahını və Layihəyə müvafiq Dünya Bankının ƏSS-ləri və Azərbaycanın tənzimləyici çərçivəsinə uyğun olaraq təbii mühitin qorunmasını təmin edir. ƏMSİÇ:

(a) Layihənin Ə&S risklərini və potensial təsirlərini nəzərdən keçirir və risk azaldılmasına nizamlı yanaşmanı ortaya qoyur;

(b) yoxlanış, risk müəyyənləşdirilməsi, sahəyə xas azaldıcı planlaşdırma, monitorinq və hesabat üçün prosedurlar yaradaraq Ə&S lazımi diqqəti alt layihə planlaşdırma və icrasına inteqrasiya edir;

(c) Layihənin icrasına cəlb olunan tərəflərin rol və məsuliyyətlərini müəyyən edən ƏMSİÇ icra tənzimləmələrini müəyyənləşdirir;

(d) alt layihə səviyyəsində məlumatların açıqlanması, maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmə və şikayətlərə baxma mexanizmlərini müəyyən edir;

(e) kadr, təlim və bacarıqların inkişafı tələblərini müəyyən edir; və

(f) ƏMSİÇ-in icra xərclərini qiymətləndirir.

Bu ƏMSİÇ Əmək İdarəetmə Prosedurları (ƏİP), Maraqlı Tərəflərin İştirakı Planı (MTİP) və ƏMSÖP ilə birlikdə oxunmalıdır. Layihə səviyyəsindəki Şikayətlərə Baxma Mexanizmi (ŞAQM) MTİP-da ətraflı izah edilib, işçilərə xas ŞAQM isə bu ƏMSİÇ-in bir hissəsi olan ƏİP-də yer alır.

2. Layihənin Təsviri

Azəriqaz Qaz Sızmasının Aşkarlanması və Təmiri Layihəsinin İnkişaf Məqsədi qaz paylama şəbəkəsindəki metan emissiyalarını azaltmaq və Azərbaycanın dövlət mülkiyyətli təbii qaz paylama şirkəti olan Azəriqazda aktivlərin idarə edilməsi potensialını gücləndirməkdir. Layihə, Azəriqaz İstehsalat Birliyi nəzdindəki qaz paylama sistemindəki metan sızmasının aşkarlanması və təmiri (SAAQ) üçün alıcı tərəfindən icra olunan Maliyyə Mexanizmini yaradacaq. Mexanizm bütün köhnə qaz paylama şəbəkəsini əhatə edəcəkdir. Maliyyə Mexanizmi QYMA çoxdonorlu Etibar fondundan 15 milyon ABŞ dolları ilkin qrant ilə başlayacaq.

Azəriqaz, SOCAR qrupu daxilindəki ikinci ən böyük şirkət olan halqalı biznes vahididir. Şirkət əksəriyyəti əlli ildən çox yaşı olan köhnə aktivlərindən əhəmiyyətli qaz sızıntıları (metan emissiyaları) ilə üzləşir — bunlar ildə 158 milyon m3 (ildə 107 kilotonna CH4) olaraq qiymətləndirilir. Layihə bu emissiyaları strukturlu SAAQ yanaşması vasitəsilə həll edərək Azərbaycanın iqlim öhdəliklərini və Azəriqazın əməliyyat səmərəliliyi məqsədlərini dəstəkləyir.

2.1 Layihə Komponentləri

- Komponent 1 – Qaz sızmasının aşkarlanması və təmiri üçün avadanlıq (8 milyon ABŞ dolları). Bu komponent klaster sayğaclarının, metan emissiyasının aşkarlanması və ölçülməsi avadanlığının, kiçik ehtiyat hissələrinin (məs., birləşdiricilər, kranlar, kiçik boru kəsimləri) və SAAQ ekipajları üçün müvafiq geyim və fərdi mühafizə avadanlığının (FMA) satın alınması və quraşdırılmasını maliyyələşdirəcəkdir.
- Komponent 2 – Sızma aşkarlanması proqramı üçün xidmətlərin satın alınması (3,2 milyon ABŞ dolları). Bu komponent sızmanın aşkarlanması və təmiri fəaliyyətlərinin podrat xidmətlərinin satın alınmasını maliyyələşdirəcəkdir.
- Komponent 3 – Azəriqaz üçün bacarıqların inkişafı (3,8 milyon ABŞ dolları). Bu komponent OGMP 2.0 standartına uyğun olaraq emissiyaların monitorinq, hesabat vermə və yoxlanılmasını həyata keçirmək üçün fəaliyyətləri maliyyələşdirəcəkdir.

2.2 Layihə Ərazisi

Layihə fəaliyyətləri Azərbaycanın qaz paylama şəbəkəsi üzrə həyata keçiriləcəkdir (Şəkil 1-ə bax). Prioritet ərazilər SAAQ tədqiqatının nəticələri əsasında müəyyən ediləcəkdir. Konkret sahə yerləri Ə&S yoxlanış prosesi vasitəsilə təsdiqlənəcəkdir.

Şəkil 1: Azərbaycan və **Qonşu Ölkələrin Xəritəsi**

2.3 İcra Tənzimləmələri

Layihə Azəriqaz İstehsalat Birliyi tərəfindən icra edilir. Gündəlik Layihə idarəsi, texniki çatdırılma, əmanət funksiyaları və Ə&S risk idarəetməsinin bütün Layihə fəaliyyətlərinə inteqrasiyasının təmin edilməsindən məsul olan Azəriqaz Layihə İdarəetmə Qrupu (LİQ) tərəfindən həyata keçirilir.

Layihə İdarəetmə Qrupu. LİQ satınalma, maliyyə idarəçiliyi, Ə&S risk idarəetməsi, monitorinq və qiymətləndirmə kimi layihə idarəçiliyi üçün əsas funksiyaları yerinə yetirir. LİQ, Ətraf Mühit Mütəxəssisi və Sosial Mütəxəssisi daxil olmaqla müvafiq bacarıq qarışığına malik peşəkarlar işə götürülür.

Texniki çatdırılma və nəzarət. Azəriqaz regional əməliyyat qrupları SAAQ tədqiqatları və təmir fəaliyyətlərinin sahə icrasını dəstəkləyir. Azəriqazın SƏTƏM Şöbəsi, metod ifadələrinin nəzərdən keçirilməsi və sahə ziyarətləri zamanı uyğunluğun yoxlanılması daxil olmaqla əməyin mühafizəsi tələblərinin texniki nəzarətini həyata keçirir.

Koordinasiya, təsdiqlər və hesabat. LİQ, müxtəlif Azəriqaz departamentləri və xarici tərəfdaşlarla əməkdaşlıq edir. LİQ, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və digər orqanlarla tullantıların lisenziyalı müəssisələr vasitəsilə idarə olunmasını təmin etmək üçün əməkdaşlıq edir. Hər ərazidə iş başlanmazdan əvvəl LİQ müvafiq yerli hökumətlər və fövqəladə xidmətlərlə koordinasiya tənzimləmələri quracaq. LİQ aylıq hesabatlar alır, Ə&S fəaliyyətini əhatə edən rüblük Layihə İcra İrəliləyişi Hesabatları hazırlayır.

3. Müvafiq Ətraf Mühit və Sosial Tənzimləyici Çərçivə

Layihə Azərbaycanın tətbiq olunan Ə&S qanun və qaydalarına və Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Çərçivəsinə uyğun olaraq icra edilir.

3.1 Layihə üçün Əlaqədar Azərbaycan Hüquqi Çərçivəsi

Qanun / Tənzimləmə	Layihəyə Əlaqəliliyi
Ətraf Mühitin Mühafizəsi haqqında AR Qanunu	Əsas ətraf mühit qanunvericiliyi; çirklənmənin qarşısının alınması, ətraf mühitin mühafizəsi prinsiplərini və qaz infrastrukturu da daxil olmaqla sənaye fəaliyyətlərinin Dövlət Ekoloji Ekspertizasını müəyyən edir.
Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsi haqqında Qanun (1996, 2018-ci ildə dəyişdirilmiş)	Potensial ətraf mühit təsirləri olan layihələr üçün Dövlət Ekoloji Baxışı tələb edir; qaz infrastrukturunun texniki xidmət və modernləşdirmə fəaliyyətlərinə tətbiq olunur.
Yerin Təki haqqında Qanun (1998, 2019-cu ildə dəyişdirilmiş)	Yeraltı ehtiyatların kəşfi və istifadəsini tənzimləyir; Azəriqaz qaz sahəsi və paylama əməliyyatlarına tətbiq olunur.
Atmosfer Havasının Mühafizəsi haqqında Qanun (2001)	UÜB və qaz paylama sistemlərindən metan daxil olmaqla atmosfer emissiyalarını tənzimləyir; emissiya icazələri və monitorinqi tələb edir — birbaşa SAAQ-a tətbiq olunur.
Su Məcəlləsi (1997)	Səthi və yeraltı suları çirklənmədən qoruyur; su hövzələri yaxınlığında sızmalar/axıntılar risk idarəetməsinə aiddir.
Əmək Məcəlləsi (1999, 2026-cı ildə dəyişdirilmiş)	Bütün layihə işçiləri üçün məşğulluq şərtlərini, iş saatlarını və ƏMT öhdəliklərini tənzimləyir. Cins, etnik mənsubiyyət, yaş, əlillik əsasında ayrı-seçkiliyə qadağa qoyur.
Əməyin Mühafizəsi haqqında Qanun (2010)	İşəgötürənlərə təhlükəsiz iş şərtlərini təmin etmək öhdəliyini müəyyən edir; birbaşa SAAQ sahə texniki işçilərinə tətbiq olunur.
Fərdi Məlumatların Mühafizəsi haqqında Qanun (2010)	SAAQ icra zamanı toplanılan işçi və maraqlı tərəf məlumatlarının idarə olunmasına tətbiq olunur.
Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiqlənmiş ";Qaz Təchizatı Təhlükəsizliyinə dair Texniki Qaydalar";	Qaz paylama şəbəkələrinin, texniki xidmət prosedurlarının və sızma aşkarlanması tələblərinin təhlükəsiz istismarı üçün milli standartları müəyyən edir.

3.2 Layihə üçün Əlaqədar Azərbaycan İnstitusional Çərçivəsi

Azəriqaz

Azəriqaz, ölkə daxilindəki istehlakçılara qaz paylama və satışından məsul olan SOCAR qrupu daxilindəki ikinci ən böyük şirkətidir. Azəriqaz QYMA qrantının alıcısı və benefisiarı, həmçinin Layihə üçün təyin edilmiş icra qurumudur.

SOCAR

SOCAR, karbohidrogenlərin axtarışı və kəşfiyyatı, hasilatı, quru və dəniz neft-qaz yataqlarının istismarı, nəqli, emalı, karbohidrogen məhsullarının satışını həyata keçirən dövlət mülkiyyətli milli neft-qaz şirkətidir. SOCAR Layihənin icrası barəsində məlumat alacaq və tələb olunduqda yüksək səviyyəli dəstək və koordinasiya göstərəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi

Energetika Nazirliyi enerji siyasətinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsindən, enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsindən, elektrik enerjisi, neft, qaz və bərpa olunan enerji mənbələri sahəsində dövlət tənzimlənməsindən məsul olan mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır. Nazirlik qaz paylama infrastrukturu da daxil olmaqla enerji sektorunun fəaliyyətinə nəzarət edir və bu sektorda dövlət siyasətinin icrasını koordinasiya edir. Nazirlik Layihənin icrasından məlumat alacaq və tələb olunduqda yüksək səviyyəli siyasət istiqaməti və koordinasiya dəstəyi göstərəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi

İqtisadiyyat Nazirliyi iqtisadi inkişaf, makroiqtisadi proqnozların hazırlanması, iqtisadi artım üçün əlverişli mühitin yaradılması, investisiyaların cəlb edilməsi, sahibkarlığın inkişafı, lisenziyalaşdırma sisteminin tənzimlənməsi, dövlət əmlakının idarə edilməsi sahələrini əhatə edən dövlət siyasətinin formalaşdırılması və həyata keçirilməsindən məsul olan mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ətraf mühitin qiymətləndirilməsi, icazə vermə və uyğunluq monitorinqindən məsul birincil dövlət hakimiyyəti orqanıdır. Bu nazirlik sənaye fəaliyyətlərinin Dövlət Ekoloji Ekspertizasını (DEE) həyata keçirir.

3.3 Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Standartları və Əsas Boşluqlar

Layihə, Dünya Bankının Layihəyə müvafiq ƏSS-lərini və Dünya Bankı Qrupunun SƏTƏM Təlimatlarını (Ümumi Təlimatlar və Qaz Ötürülməsi və Paylaşdırılması sahəsi təlimatları) izləyir. Dünya Bankı Layihəni Mülayim Ə&S riskli əməliyyat kimi təsnif etmişdir. Azəriqaz Dünya Bankının ƏSÇ tələblərini qarşılamaq üçün mövcud boşluqları aradan qaldırmaq üçün Ətraf Mühit və Sosial Öhdəliklər Planı (ƏMSÖP) hazırlamış və bunun icrasına hüquqi məsuliyyət götürmüşdür.

ƏSS	Tətbiq olunma	Əsas ƏMSÖP Öhdəlikləri
ƏSS1 – Ə&S Risklərinin və Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi və İdarə Edilməsi	Müvafiqdir	ƏMSİÇ Layihənin qiymətləndirilməsindən əvvəl hazırlanmışdır (1.1.a); sahəyə xas ƏMSİPlar hər tikinti sahəsi üçün iş elanlarından əvvəl hazırlanır (1.1.b); tikinti müqavilələrinə Ə&S müddəaları daxil edilir (1.2).
ƏSS2 – Əmək və İş Şəraiti	Müvafiqdir	ƏİP layihənin qiymətləndirilməsindən əvvəl LƏT-in bir hissəsi kimi hazırlanmışdır (2.1); ƏMT İdarəetmə Planı ƏMSİÇ-in bir hissəsi kimi hazırlanmışdır (2.2); İşçilərin ŞAQM işçilər cəlb edilməzdən əvvəl qurulmuşdur (2.3).
ƏSS3 – Resurs Səmərəliliyi və Çirklənmənin Qarşısının Alınması	Müvafiqdir	Tullantı İdarəetmə Planı ƏMSİÇ-in bir hissəsi kimi hazırlanmışdır (3.1); resurs səmərəliliyi və çirklənmənin qarşısının alınması tədbirləri ƏMSİÇ və ƏMSİPlara daxil edilmişdir (3.2).
ƏSS4 – İcma Sağlamlığı və Təhlükəsizliyi	Müvafiqdir	Trafik və yol təhlükəsizliyi tədbirləri ƏMSİÇ və ƏMSİPlara daxil edilmişdir (4.1); qaz borusu partlayışına müdaxilə və icma təhlükəsizliyi tədbirləri daxil edilmişdir (4.2); CİZ/CT tədbirləri daxil edilmişdir (4.3).
ƏSS5 – Torpaq Alınması, Torpaqdan İstifadəyə Məhdudiyyətlər	Müvafiq deyil	N/A
ƏSS6 – Bioloji Müxtəlifliyin Mühafizəsi	Müvafiqdir	Bioloji müxtəliflik risk idarəetmə tədbirləri ƏMSİÇ və ƏMSİPlara daxil edilmişdir (6.1).
ƏSS7 – Aborigen Xalqlar	Müvafiq deyil	N/A
ƏSS8 – Mədəni İrs	Müvafiqdir	Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurlar ƏMSİÇ-də təsvir edilmişdir (8.1).

ƏSS9 – Maliyyə Vasitəçiləri	Müvafiq deyil	N/A
ƏSS10 – Maraqlı Tərəflərin İştirakı	Müvafiqdir	MTİP Dünya Bankı tərəfindən Layihənin qiymətləndirilməsindən əvvəl hazırlanmışdır (10.1); Layihə səviyyəsindəki ŞAQM qurulmuşdur (10.2).

4. Ətraf Mühit və Sosial Risklər, Potensial Təsirlər və Azaldıcı Tədbirlər

Bu bölmə, Layihənin Ə&S risklərinin və gözlənilən təsirlərinin xülasəsini müəyyən növ Layihə fəaliyyətləri ilə əlaqəli şəkildə təqdim edir; gözlənilən mənfi təsirləri idarə etmək üçün tətbiq etmə çərçivəsini və məsul tərəfləri göstərərək ümumi azaldıcı tədbirlər dəstini müəyyən edir; Layihədən zərər görən insanlar arasında həssas qrupları müəyyənləşdirir.

Həmçinin bu bölmə Azəriqaz üçün korporativ prosedurlar və Dünya Bankının müvafiq ƏSS tələbləri əsasında hazırlanmış ƏMT İdarəetmə Planı, Tullantı İdarəetmə Planı, İcma Sağlamlığı və Təhlükəsizliyi Planı, Fövqəladə Hallara Müdaxilə Planı (FHMP) və Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurdan ibarətdir.

Cədvəl 4.1. Ətraf Mühit və Sosial Risklər və Azaldıcı Tədbirlər

Fəaliyyət	Risklər və Təsirlər	Azaldıcı Tədbirlər	Vaxt Çərçivəsi	Məsul Qurum/Tərəf
Ümumi Layihə İcrası	Əmək və İş Şəraiti: Məcburi əmək, uşaq əməyi və ayrı-seçkilik daxil olmaqla ədalətli, etibarlı iş şəraitinin təmin edilməməsindən irəli gələn risklər. İcma Sağlamlığı və Təhlükəsizliyi: Layihə dövründə icmanın sağlamlığı, təhlükəsizliyi və təhlükəsizliyinə mənfi təsirlər.	Heç bir məcburi əməyin istifadə olunmamasını təmin edin. Əmək sahəsindəki bütün fiziki, kimyəvi, bioloji risklər nəzərə alınmaqla etibarlı və sağlam iş mühiti yaradın. Profilaktik tədbirləri həyata keçirin. İşçiləri təhlükəsizlik protokolları üzrə öyrədin.	Layihə dövrü boyu	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları; Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi (nəzarət); Podratçılar
Əməliyyat Mərhələsi	Dövlət standartlarına riayət yetərli olmaya bilər. Buraya: Sağlamlıq və Təhlükəsizlik Standartları, Ətraf Mühit Standartları, Əmək Standartları daxildir.	Dövlət standartlarını və milli tələbləri izləyin. Tullantı İdarəetmə Planı hazırlayın. Tikinti və əməliyyat mərhələlərində ƏMT tədbirlərini təmin edin.	Layihənin icra prosesində	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları; Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi
Yerli İcmaların Pozulması	Tikinti işlərinin pozulması: layihə əhatəsinin dəyişikliklər, pis hava, tətillər, materialların mövcud olmaması.	Hərtərəfli Planlaşdırma: Risk qiymətləndirmələri ilə ətraflı layihə planları hazırlayın. Effektiv Kommunikasiya: Bütün maraqlı tərəflər arasında aydın	Layihənin icra prosesində	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları

		ünsiyyəti qoruyun. Müntəzəm Monitorinq.		
SAAQ tədqiqat kampaniyaları (OGI kameraları, akustik detektorlar, əl monitorları)	ƏMT riskləri (UÜB/metan məruz qalma; basınclı sistemlər yanında iş), iclalara kiçik narahatlıq.	ƏMT Planını tətbiq edin (FMA, qaz detektorları, tələb olunduqda iş icazəsi); MTİPna görə icmalara əvvəlcədən bildiriş; az trafik olan vaxtlarda tədqiqat aparın.	İcra boyunca	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları; Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi; Podratçılar
Sızan komponentlərin (kranlar, armaturlar, sayğaclar, tənzimləyicilər, möhürlər, flanslər) təmiri və dəyişdirilməsi	Ciddi ƏMT riskləri (basınclı qaz), potensial UÜB buraxılışı, icma sağlamlığı və təhlükəsizliyi riskləri, tullantı generasiyası.	İş icazəsi; işdən əvvəl izolyasiya/basıncın azaldılması; FMA tətbiqi; Trafik/İcma Sağlamlığı tədbirləri; TİP-ə görə tullantıları ayırın.	Hər sahədəki iş zamanı	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları; Azəriqaz SƏTƏM; Podratçılar
Basdırılmış boru kəməri girişi üçün kiçik qazıntı	Yardımçı sistemə zərbə; toz/səs-küy; trafik pozulması; torpaq pozulması; arxeoloji və ya təsadüfi tapıntılar.	Qazıntı icazələri alın; qazmazdan əvvəl kommunikasiyaları yoxlayın; toz yatırma; sahəni bərpa edin; Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurları tətbiq edin.	Hər sahədəki iş zamanı	Azəriqaz LİQ; Regional Əməliyyat Qrupları; Podratçılar; müvafiq yerli orqanlar
Trafik və nəqliyyat hərəkətləri (sahə girişi, avadanlıq nəqli)	Yol təhlükəsizliyi riski (qəzalar), trafik pozulması, yanacaq tökülmələri, emissiyalar.	ƏMSİPlərdə Trafik/Səyahət İdarəetmə tədbirləri; hazırlanmış sürücülər; texniki xidmət görmüş nəqliyyat vasitələri; tökülmə dəstləri; yol bağlantıları haqqında icma bildirişi.	İcra boyunca	Azəriqaz LİQ; Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi; Podratçılar
Tullantı yaranması, idarəetmə və sərəncam	Torpaq/su çirklənməsi; qeyri-düzgün sərəncam; çirklənmiş tullantıların idarəsindən irəli gələn ƏMT riskləri.	TİP tətbiq edin: ayrın, etiketləyin, konteynerlə saxlayın; lisenziyalı müəssisələrə göndərin; tullantı sənədlərini saxlayın; açıq yandırma/atma qadağandır.	İşlər və sərəncam zamanı	Azəriqaz LİQ; Podratçılar; Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi
Fövqəladə hazırlıq və müdaxilə	Potensial ölüm/yaralanma; əmlaka ziyan; icma təhlükəsizliyi; koordinasiyalı müdaxilə ehtiyacı.	ƏMT Planı altında FHMPnı həyata keçirin; eksklyuziv zonalar yaradın; fövqəladə xidmətlərlə koordinasiya; 48 saatlıq hadisə bildirişi.	İşdən əvvəl və zamanı	Azəriqaz LİQ; Azəriqaz SƏTƏM; yerli fövqəladə xidmətlər
Podratçı idarəetmə; əmək axını; CİZ/CT	GƏZ/CİZ/CT riskləri; icma gərginlikləri; zəif əmək şəraiti; ƏMT uyğunsuzluğu.	ƏİP və işçi Davranış Kodeksini tətbiq edin; podrat müqavilələrinə Ə&S tələblərini daxil edin; maarifləndirici	Mobilizasiyadan əvvəl və boyunca	Azəriqaz LİQ (Sosial Mütəxəssis); Podratçılar/Alt podratçılar

		təlim; funksional işçi ŞAQM.		

4.1 Sosial cəhətdən zəif və Həssas Qruplara Xas Risklər və Azaldıcı Tədbirlər

Sosial cəhətdən zəif və həssas qruplar tez-tez inkişaf layihələrindən irəli gələn mənfi təsirlərə həssaslıqlarını artıran fərqli risklər və çətinliklərlə üzləşirlər. Bu qruplara yaş, cins, etnik mənsubiyyət, din, fiziki və ya əqli əlillik, iqtisadi vəziyyət kimi xüsusiyyətlərə görə mənfi təsirlərə məruz qalma riskinin artdığı fərdlər və ya icmalar daxildir.

Layihə ərazisindəki social cəhətdən zəif və həssas qruplara yaşlı şəxslər, əlil şəxslər, qadın başçılıq edən ev təsərrüfatları, aşağı gəlirli ev təsərrüfatları, işsiz və ya qeyri-rəsmi məşğul şəxslər, etnik və ya dil azlıqları və məlumata məhdud çıxışı olan fərdlər daxil ola bilər.

Cədvəl 4.2. Sosial cəhətdən zəif və Həssas Qruplara Xas Risklər və Azaldıcı Tədbirlər

Risklər	Azaldıcı Tədbirlər
Layihə Faydalarından Sosial təcrid: Qadınlar, gənclər, yaşlılar kimi həssas qrupların Layihənin faydalarından kənarda qalması.	Həssas qrupları proaktiv olaraq müəyyən edin və cəlb edin. MTİP üzrə xüsusi ünsiyyət üzrə rəhbərliyə müraciət edin. ŞAQM-i əlçatan edin. CİZ/CT-ə qadağa qoyan Davranış Kodeksinə riayəti təmin edin.
Əmək Axını və Sosial Gərginliklər: Mövcud Azəriqaz sahə qruplarına etibar etdiyi üçün yalnız kiçik ölçülü əmək axını gözlənilir.	Kənardan gələnlərin sayını azaltmaq üçün yerli işçiləri işə götürməyə üstünlük verin. Bütün işçilərin CİZ/CT-ə qadağa qoyan Davranış Kodeksini izlədiyini təmin edin. İşçilər üçün sağlamlıq məlumatlılığı brifinqləri keçirin.
Layihə Fəaliyyətlərindən Qeyri-Mütənasib Mənfi Təsirlər: Avadanlıqların çatdırılması kimi müəyyən fəaliyyətlər yol trafikinə risk yarada bilər.	Trafik İdarəetmə Planını ƏMSİP-ə daxil edin. Aydın işarələr, sürətin azaldılması və təhlükəsiz piyada keçidlərini təmin edin. İcmaları əvvəlcədən pozuntular haqqında xəbərdar edin.
Şikayət Mexanizmlərindən istisnalar: ŞAQM-in hamı üçün əlçatan olmaması.	ŞAQM-in həssas qruplar daxil olmaqla hamı üçün əlçatan olmasını təmin edin. ŞAQM-i Azərbaycan dilində işlədin. Fiziki əlçatanlığı təmin edin; şikayət üçün çoxsaylı kanallar təqdim edin. Anonim şikayətləri qəbul edin.

4.2 Əməyin Mühafizəsi İdarəetmə Planı

ƏMT risk qiymətləndirilməsi:

- Basınclı qaz sistemləri, UÜB/metan məruz qalma, dar məkanlar və əl ilə emal daxil olmaqla bütün SAAQ tədqiqat və təmir fəaliyyətləri üçün iş sahəsindəki təhlükə və müvafiq ƏMT risklərini müəyyən edin.
- Şərait dəyişdiyi hallarda risk qiymətləndirilməsini yeniləyin.

ƏMT təlimi:

- İş sahəsinə mobilizasiyadan əvvəl bütün işçilər və podratçılar üçün ƏMT giriş təlimini keçirin.
- Müntəzəm ƏMT yeniləmə təlimlərini keçirin.
- Növbənin əvvəlindəki iş sahəsinə daxil olmadan əvvəl bütün işçilərə brifinq veriqləri ötürün.

FMA istifadəsi:

- Bütün sahə işçilərinə standart FMA, ən azı qaz monitorları, alovdavamsız geyim, təhlükəsizlik çəkmələri, əlcəklər, gözləri qoruyucu avadanlıq və baş geyimi təqdim edin.

- Sahə qruplarını müvafiq ilk yardım dəstləri, fərdi qaz detektorları və rabitə avadanlığı ilə təmin edin.
- FMA-nın düzgün istifadəsi texnikası üzrə təlim keçirin.

İşdən əvvəl sağlamlıq yoxlanışı:

- Bütün məsləhətçiləri, sahə əməkdaşlarını və podratçıları yerləşdirilmədən əvvəl tibbi sağlamlıq yoxlamasına cəlb edin.

İş icazəsi sistemi:

- Basınclı qaz sistemlərindəki bütün işlər üçün məcburi iş icazəsi sistemini ardıcıl tətbiq edin, o cümlədən işdən əvvəl izolyasiya, basıncın azaldılması və qaz-azad prosedurları.

ƏMT hadisəsi və yaxın qaçma hesabatı:

- Bütün ƏMT hadisələrini, qəzaları və yaxın qaçmaları dərhal Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsinə bildirin. Hadisələrin qeydlər kitabını saxlayın.

4.3 Tullantı İdarəetmə Planı

Tullantı axınlarının təsnifatı:

- Qeyri-təhlükəli bərk tullantıları (qablaşdırma, kiçik tikinti dağıntıları) və potensial təhlükəli tullantıları (karbohidrogen qalıqlarını ehtiva edən dəyişdirilmiş komponentlər, kimyəvi təmizləyici maddələr, çirklənmiş FMA) fərqləndirin.
- Milli tələblərə uyğun tullantı kodları/kateqoriyaları ilə sadə sahə tullantı sınıflandırma yoxlama siyahısını (təhlükəli/qeyri-təhlükəli/emal edilə bilən) qəbul edin.

Tullantıların ayrılması:

- Tullantıları sahədə ayırın; təhlükəli və qeyri-təhlükəli tullantıları fiziki olaraq ayrı saxlayın.
- Müxtəlif tullantı növlərini etiketlənmiş konteynerlərdə iş sahəsindəki təyin edilmiş yerlərdə müvəqqəti saxlayın.
- Təhlükəli tullantılar üçün ikincil konteynment olan qapalı konteynerlər istifadə edin; konteynerləri mümkün olduğunda örtük altında keçirməz səthdə yerləşdirin.

Tullantıların sərəncamı:

- Heç bir tullantının açıq yandırılması və ya nəzarətsiz atılması yolverilməzdir.
- Qablaşdırma, çirklənməmiş tikinti dağıntıları kimi qeyri-təhlükəli tullantıları bələdiyyə xidmətləri vasitəsilə sərəncam verin.
- Təhlükəli tullantıları yalnız Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən lisenziyalanmış müəssisələrdə sərəncam verin; hər göndəriş üçün lisenziyaları yoxlayın.

Zəncir nəzarəti qeydləri:

- Toplama, nəql etmə və qəbul zamanı imzalanan zəncirvari sənəd qeydlərini (tullantı köçürülmə qeydi/manifest) saxlayın.
- Yüklənmə/boşaldılma zamanı tökülmə profilaktikası tədbirlərini tətbiq edin (tökülmə dəstləri, damcı tepsileri).

Geri dönüşüm və yenidən istifadə:

- Mümkün olduğunda materialları (çürük metal, qablaşdırma) geri dönüşüm edin; təsdiqlənmiş köhnə əşya satıcıları vasitəsilə dəyişdirilmiş hissələrdən metalların bərpasını prioritetləşdirin.

Qeyd saxlama:

- Yaradılmış tullantıların miqdarını və sərəncam marşrutlarını aylıq podratçı hesabatlarında sənədləyin.
- Tullantı növünü, əlavə miqdarını, saxlama yerini, nəqledici və müəssisənin adı/lisenziya nömrəsini, köçürmə tarixini və manifest/istinad nömrəsini daxil edin.

Təlim və maarifləndirmə:

- Tullantıları idarə edən bütün işçilərə tullantıların ayrılması, etiketlənməsi, potensial çirklənmiş materialların təhlükəsiz idarə edilməsi üzrə brifinqlər keçirin.

4.4 İcma Sağlamlığı və Təhlükəsizliyi Planı

- Aşağıdakıları göstərən əvvəlcədən bildiriş verərək təsirə məruz qalan icmaları xəbərdar edin:
- İşlərin yeri və gözlənilən müddəti,
- Ehtimal olunan giriş məhdudiyyətləri/müvəqqəti yol bağlantıları,
- Təhlükəsizlik tədbirləri və qadağan edilmiş ərazilər,
- Fövqəladə əlaqə nömrələri,
- ŞAQM kanalları.
- Bildirişləri yaymaq üçün çox kanallı ünsiyyətdən istifadə edin (məs., yerli idarələr, mövcud olduqda SMS/telefon, sahədəki bildirişlər, Azəriqaz yerli ofisləri).
- Təmir işləri zamanı eksklyuziv zonalar yaradın və aydın işarələr qoyun (baryerlər/lenta, təyin edilmiş təhlükəsiz piyada marşrutları, lazım gəldikdə trafik marşalları).
- Yerli orqanlarla koordinasiya tənzimləmələrinə uyğun olaraq yerli fövqəladə xidmətlərlə koordinasiya edin.

4.5 Fövqəladə Hallara Müdaxilə Planı

Bu Fövqəladə Hallara Müdaxilə Planı (FHMP) Azəriqaz İstehsalat Birliyinin korporativ Qəza Çağrı Xidməti (QCX) İş Təlimatı (sənəd No. AIB-05-TL-002, 28.07.2025 tarixli) və qaz paylama əməliyyatları üçün beynəlxalq praktikaya əsaslanır.

Hadisənin Bildiriş Verilməsi və Komanda Strukturu

- Addım 1 — Hadisəni kəşf edən sahə işçisi və ya podratçı nəzarətçi dərhal yaxınlıqdakı bütün personalı xəbərdar edir, işi dayandırır və təsirlənmiş ərazini boşaldır.
- Addım 2 — Sahə işçisi və ya podratçı nəzarətçi Azəriqaz Qaynar Xəttinəzəng edir: 104 (Azəriqaz QÇX tərəfindən 24/7 idarə edilir). Zəng edən şəxs: yer, hadisənin xarakteri, zərər çəkmiş şəxslərin sayı və görülmüş tədbirlər barəsində məlumat verir.
- Addım 3 — Azəriqaz QÇX operatoru zəngi CRM sistemdə qeydə alır, hadisəni kateqoriyalaşdırır və dərhal məsul Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsinə və regional əməliyyat qrupuna yönəldir.
- Addım 4 — Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi hadisədən 1 saat ərzində LİQ Direktoruna və LİQ Ətraf Mühit/Sosial Mütəxəssislərinə məlumat verir.
- Addım 5 — LİQ, ƏMSÖP E fəaliyyətinə uyğun olaraq ciddi hadisədən xəbər tutduqdan 48 saat ərzində Dünya Bankına məlumat verir.

Xarici Fövqəladə Xidmətlər

Aşağıdakı fövqəladə nömrələr hər iş sahəsində asılmalıdır:

- Yanğınsöndürmə: 101
- Təcili yardım: 103
- Polis: 102

- Azəriqaz Qəza Çağrı Xidməti: 104
- Ciddi hadisələr (icma təhlükəsizliyini təhdid edən yanğın, partlayış, qaz buraxılışı) üçün xarici fövqəladə xidmətlər (101, 103) Azəriqaz xətti ilə eyni vaxtda çağırılmalıdır.

Dərhal Müdaxilə Tədbirləri

Qaz sızması, yanğın və ya partlayış riski aşkar edildikdə:

- Dərhal bütün işləri dayandırın və bütün personalı təsirlənmiş ərazidən boşaldın;
- Hadisə yerinin ətrafında ən azı 50 metrlik eksklyuziv zona yaradın;
- Eksklyuziv zona daxilində siqaret çəkilməsini, açıq alov istifadəsini və elektrik avadanlığının işlədilməsini qadağan edin;
- Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsinin icazəsi olmadan eksklyuziv zonaya qayıtmayın;
- İcmanın təhlükəsizliyi risk altındadırsa, qonşu sakinləri və müəssisələri xəbərdar edin;
- Bu işin personalın və icmanın təhlükəsizliyinə əlavə risk yaratmaması şərtilə sahəni Kök Səbəb Analizi üçün qoruyun.

Eskalasiya halları

- Aşağıdakı hadisələr avtomatik olaraq 48 saat ərzində Dünya Bankına bildiriş tələb edir: işçi və ya icma üzvünün ölümü və ya ciddi yaralanması; qaz partlayışı və ya idarəsiz böyük buraxılış; yanğın; məcburi və ya uşaq əməyi; CİZ/CT iddiası; zorakı icma etirazı; əhəmiyyətli ətraf mühit çirklənmə hadisəsi.
- Müvafiq olduğu hallarda icma maraqlı tərəflərini cəlb edərək fövqəladə müdaxilə məşqləri keçirin.
- Fövqəladə müdaxilə tədbirlərini həssas qrupların xüsusi ehtiyaclarına uyğunlaşdırın.

Qeyd saxlama:

- Bütün fövqəladə hadisələri, yaxın qaçmaları və ya ciddi hadisələri sənədləyin.
- Layihənin hadisə hesabat mexanizminə uyğun olaraq yuxarıdakılar barəsində hesabat verin.
- Fövqəladə hadisələrin Kök Səbəb Analizini həyata keçirin; Düzəldici Fəaliyyət Planlarını hazırlayın, icra edin və nəticələrini izləyin.

4.6 Arxeoloji və ya təsadüfi tapıntılar üzrə prosedur

Azərbaycanda mədəni irs Azərbaycan Respublikasının Tarix-Mədəniyyət Abidələrinin Mühafizəsi haqqında Qanunu (1998) vçərçivəsində tanınan maddi irs (arxeoloji sahələr, tarixi tikililər, abidələr, əşyalar) və qeyri-maddi irsi əhatə edir. Qazıntı və ya torpağı pozucu işlər zamanı aşağıdakı prosedurlar hər hansı potensial mədəni irs tapıntısı ilə qarşılaşıldığında tətbiq edilir:

Addım	Fəaliyyət	Məsul Tərəf	Vaxt Çərçivəsi
1 — İşi dayandır	Tapıntı yerinin yaxınlığında dərhal bütün qazıntı və ya torpağı pozucu işləri dayandırın. Perimetri təmin edin.	Podratçı sahə nəzarətçisi	Aşkarlandıqda dərhal
2 — Sahəni təmin et	Tapıntı ətrafında baryerlər qur. Daşına bilən əşyalar varsa keşikçi qoy. Rəsmi icazəsiz tapıntıları çıxarmayın, pozmayın.	Podratçı sahə nəzarətçisi	1 saat ərzində
3 — LİQ-i xəbərdar et	Podratçı Azəriqaz LİQ-i dərhal telefonla xəbərdar edir, ardınca yazılı bildiriş göndərir.	Podratçı sahə nəzarətçisi	Aşkarlandıqdan 2 saat ərzində

4 — Orqanları xəbərdar et	LİQ müvafiq Azərbaycan orqanını — Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi (Mədəni İrs Departamenti) və yerli icra hakimiyyəti orqanını xəbərdar edir.	LİQ Ə&S Mütəxəssisi	24 saat ərzində
5 — Rəsmi qiymətləndirmə	Mədəniyyət Nazirliyi/təyin edilmiş mütəxəssis tapıntının əhəmiyyətini qiymətləndirir.	Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi	Rəsmi orqanın rəhbərliyinə uyğun
6 — Davam et və ya yenidən layihələndir	Rəsmi orqan tapıntının mədəni əhəmiyyətinin olmadığını müəyyən edərsə: sənədləşdirmə sonrası işlərə davam etmək olar. Mədəni əhəmiyyəti varsa: işlər tapıntını aradan qaldırmaq üçün yenidən layihələndirilir. LİQ Dünya Bankına məlumat verir.	LİQ Ə&S Mütəxəssisi / Podratçı	Rəsmi orqanın rəhbərliyinə uyğun
7 — Sənədləş və hesabat ver	LİQ tapıntını, rəsmi orqanların qərarlarını və görülmüş tədbirləri sənədləndirir. Dünya Bankına növbəti rüblük Ə&S icra irəliləyişi hesabatına daxil edilir.	LİQ Ə&S Mütəxəssisi	Növbəti rüblük hesabatda

Məsul Azərbaycan Orqanları

- Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi — Mədəni İrs Mühafizəsi Departamenti: mədəni irsin qiymətləndirilməsi üçün birincil orqan
- Müvafiq rayon/rayondakı Yerli İcra Hakimiyyəti: Mədəniyyət Nazirliyi ilə yanaşı xəbərdar edilir
- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu: mütəxəssis qiymətləndirmə üçün cəlb edilə bilər

Əsas qayda: Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyindən və ya onun təyin edilmiş nümayəndəsindən yazılı icazə alınmadan tapıntı yerindəki işlər DAVAM ETDİRİLMƏMƏLİDİR.

4.7 Tikinti və Planlaşdırma İşlərində Ətraf Mühit və Sosial Mülahizələrin Nəzərə Alınması

Hər alt layihənin planlaşdırma və dizayn mərhələsində mənfi təsirlərin qarşısını almaq və davamlı nəticələri təmin etmək üçün Ə&S amillərinin diqqətlə nəzərə alınması vacibdir. Bu bölmə risk azaldma iyerarxiyasını tətbiq edərək Ə&S risklərini aradan qaldırmaq üçün əsas mülahizələri və strategiyaları göstərir.

Ətraf Mühit Risklərindən Qaçınma:

- Resurs Səmərəliliyi: Resurs istehlakını, tullantı generasiyasını və ətraf mühitə ayak izini minimuma endirmək üçün dizayn təcrübəsindəki resurs səmərəliliyini vurgulayın.
- Qeyri-invaziv dizayn: Layihə fəaliyyətləri mövcud, əməliyyatdakı neft-qaz obyektləri və institusional sistemlərlə məhdudlaşır. Layihə çərçivəsində yeni tikinti, fiziki yer genişlənməsi və ya yaşıl sahə inkişafı dəstəklənmir.
- Yuxarı axın risk yoxlanışı: Bütün pilot fəaliyyətlər erkən potensial riskləri müəyyən etmək üçün ətraf mühit və sosial yoxlanışa cəlb edilir.
- Mövcud əməliyyat nəzarətlərinin istifadəsi: Layihə mövcud obyekt təhlükəsizlik sistemlərini, əməliyyat prosedurlarını tətbiq edir.

Sosial Risklərindən Qaçınma:

- Torpaq alınması və yerdəyişməsi yoxdur: Layihə fəaliyyətləri mövcud neft-qaz obyektlərinin ərazisi ilə məhdudlaşır. Heç bir torpaq alınması, fiziki və ya iqtisadi yerdəyişmə dəstəklənmir.
- İcma məruz qalmasından qaçınma: Pilot sahə fəaliyyətləri təhlükəsiz sənaye sahələrindəki çərçivəsindədir.
- Məhdud işçi qüvvəsi: Layihə əsasən mövcud əməkdaşlara, məsləhətçilərə və qısamüddətli ixtisaslaşmış qruplara etibar edir.
- Yüksək riskli sosial fəaliyyətlərin istisna edilməsi: Mülki tikinti işləri, təhlükəsizlik personalının yerləşdirilməsi kimi artırılmış sosial riskləri olan fəaliyyətlər İstisna Siyahısı vasitəsilə açıq şəkildə kənarlaşdırılır.
- Mütənasib maraqlı tərəflərin iştirakı: Maraqlı tərəflərin iştirakı institusional maraqlı tərəfləri, sektor agentliklərini əhatə edir.
- Dizayn ilə işçilərin qorunması: Əmək və iş şəraiti riskləri açıq davranış kodeksləri, işçi şikayət mexanizmləri daxil olmaqla ƏİP-nin erkən tətbiqi vasitəsilə aradan qaldırılır.
- CİZ/CT risklərinin qarşısının alınması: Layihə işçi qüvvəsinin ölçüsünü və müddətini məhdudlaşdıraraq, işçi düşərgələrindən qaçanaraq, məcburi davranış kodekslərini tətbiq edərək CİZ/CT risklərinin qarşısını alır.
- İnstitusional potensialın gücləndirilməsi: Ətraf mühit və sosial mülahizələri layihə sistem dizaynına daxil edərək zəif şəffaflıqla əlaqəli aşağı axın sosial risklərindən qaçınılır.
- Bərabər Giriş və İnklusivlik: Bütün icma üzvləri, xüsusilə marginallaşdırılmış və həssas qruplar üçün layihə faydalarına bərabər giriş təmin edin.
- İcma ilə iştirak və məsləhətləşmə: Yerli icmalarla erkən və Layihə dövrü boyunca əlaqə qurun.

5. Alt Layihələrdə Ətraf Mühit və Sosial Prosedurlar

5.1 Layihənin Ətraf Mühit və Sosial Risk Reytinqi

Dünya Bankı dəstəyi ilə icra olunan investisiya layihələrini dörd Ə&S risk kateqoriyasından birinə — yüksək risk, əhəmiyyətli risk, mülayim risk və ya aşağı risk — kimi təsnif edir. Layihə aşağıdakı əsasla mülayim Ə&S riskli əməliyyat kimi qiymətləndirilmişdir:

Ətraf mühit riski Mülayim olaraq qiymətləndirilir. Layihə metan emissiyalarının əhəmiyyətli azaldılmasına gətirib çıxaracağından ümumi uzunmüddətli ətraf mühit təsiri müsbət gözlənilir. Gözlənilən risklər fiziki işlərin icrasından irəli gəlir. Bunlar kiçik miqdarda tullantı generasiyası, trafik təhlükəsizliyinə müvəqqəti narahatlıqla əlaqəli ola bilər.

Sosial risk Mülayim olaraq qiymətləndirilir — əsasən icma sağlamlığı və təhlükəsizliyi, həmçinin əməyin təhlükəsizliyi baxımından. Layihə çərçivəsindəki təmir işlərinin kiçik olması gözlənilsə də, qaz borularının qaynaqlanması kimi fəaliyyətlər kiçik partlayış riskini ehtiva edə bilər.

5.2 Alt Layihələrin Ətraf Mühit və Sosial Yoxlanışı

Layihə mülayim Ə&S riskli əməliyyat kimi təsnif olunduğundan, heç bir əhəmiyyətli və ya yüksək riskli fəaliyyətləri dəstəkləməyəcəkdir. Buna görə Layihə dəstəyi üçün təklif olunan hər alt layihə Ə&S yoxlanışına cəlb ediləcəkdir. Yoxlanış nəticələri alt layihənin Layihə maliyyəsinə uyğun olub-olmadığına, əgər uyğundursa, hansı növ sahəyə xas Ə&S risk idarəetmə sənədlərinin hazırlanması lazım olduğuna dair qərardır. Uyğunluq İstisna Siyahısının tətbiqi ilə müəyyən edilir.

5.3 Ətraf Mühit və Sosial Risk İdarəetmə Prosedurları

Ə&S Risk İdarəetmə Prosedurları, Layihə dövrü boyunca bütün fərdi alt layihələrlə əlaqəli ətraf mühit və sosial riskleri müəyyən etmək, qiymətləndirmək və idarə etmək üçün nəzərdə tutulmuş proseslər və sistemlər toplusudur.

Cədvəl 5.2: Alt Layihə Dövrü və Ə&S İdarəetmə Prosedurları

Alt Layihə Mərhələsi	Ə&S İdarəetmə Prosedurları
a. Alt layihə/sahə müəyyənləşdirilməsi	Ə&S Yoxlanış Forması ilə hər sahəni yoxlanışdan keçirin (Əlavə 1). Fəaliyyətlərin Layihənin İstisna Siyahısında olmadığını təsdiqləyin. Milli qanunvericiliyə görə tələb olunan icazələri müəyyən edin. MTİPna uyğun olaraq yerli maraqlı tərəflər və alt layihədən zərər görən insanlarla çox erkən mərhələdə əlaqə qurun.
b. SAAQ tədqiqatları və təmir kampaniyaları üçün planlaşdırma	ƏMT idarəetməsi, trafik idarəetməsi, Arxeoloji və ya təsadüfi tapıntılar üzrə prosedurları, tullantı idarəetmə planı, CİZ/CT istisna tədbirləri daxil olmaqla sahəyə xas ƏMSİPlər hazırlayın. ƏMSİPları Dünya Bankına baxış üçün göndərin. Maraqlı tərəflərlə məsləhətləşin.
c. SAAQ tədqiqatları, təmir işləri və sahənin bərpasının həyata keçirilməsi. İcra və Monitorinq.	ƏMSİPların və ƏSPKodların icrasını izləyin. Podratçılardan aylıq hesabatlar tələb edin. Şikayətləri izləyin. Mütəmadi sahə ziyarətləri və müfəttişliklər keçirin.
d. Təmirdən sonra doğrulama və alt layihənin bağlanması	SAAQ təmirlərinin hədəf sızmaları aradan qaldırdığını yoxlayın. Sahənin bərpasını təsdiqləyin. ƏMSİPlarla son uyğunluğu qiymətləndirin. Bütün gözlənən Ə&S məsələlərini iş sahəsindən mobilizasiyanın dayandırılmasından əvvəl həll edin.

Cədvəl 5.3: Alt Layihələrdə Tətbiq Olunan mütəmadi Ə&S Prosedurları

Prosesin Adı	Tələblər
a. Bacarıqların inkişafı və təlim	Layihə işçilərinə, icra tərəfdaşlarına və müvafiq maraqlı tərəflərə bacarıqların inkişafı və təlim proqramları verin. Yerli icmaların gücləndirilməsinə üstünlük verin. Yerli işçiləri və podratçıları Ə&S prosedurları üzrə öyrədin.
b. Sənədləşdirmə və hesabat	Ətraf mühit və sosial qiymətləndirmələrin, azaldıcı tədbirlərin və maraqlı tərəf məsləhətləşmələrinin hərtərəfli sənədlərini saxlayın. Aylıq, rüblük hesabatlar hazırlayın.
c. Davamlı Təkmilləşdirmə	Monitorinq tapıntıları və öyrənilmiş dərslərə əsaslanan Ə&S idarəetmə prosedurlarının mütəmadi nəzərdən keçirilməsi və yenilənməsini öhdəlik kimi götürün. Maraqlı tərəflərin rəylərini axtarın.
d. Ə&S rəyi və adaptiv idarəetmə	Monitorinq nəticələrini və maraqlı tərəf məlumatlarını mütəmadi nəzərdən keçirin. LİQ Ə&S Mütəxəssisləri tapıntılar əsasında yenilikləri başladır. LİQ Direktoru əsas yeniləmələri təsdiqləyir.

Alt Layihələrin Ə&S Yoxlanışı

Hər alt layihə Layihə dəstəyinə uyğunluğunu müəyyən etmək üçün Ə&S yoxlanışına cəlb edilməlidir. İlk addım İstisna Siyahısıdır. Bu, Layihə vəsaiti ilə maliyyələşdirilə bilməyən əhəmiyyətli və yüksək riskli alt layihələri istisna etmək üçün bir vasitədir.

İstisna Siyahısı

- Yeni torpaq alınması tələb edən və ya ev təsərrüfatlarının məcburi fiziki köçürülməsinə səbəb olan fəaliyyətlər

- Mövcud Azəriqaz paylama aktivlərinin hissəsi olmayan yeni qaz hasilatı və ya emal infrastrukturunun tikintisi
- Azərbaycan qanunu və ƏSS6 ilə müəyyən edilmiş milli və ya beynəlxalq qorunan ərazilərdə və ya yaxınlığında olan fəaliyyətlər
- Müəyyən maddi mədəni irsi təsirləyən işlər
- Asbest ehtiva edən materiallar tələb edən işlər
- Uşaq əməyi və ya məcburi əmək ehtiva edən hər hansı fəaliyyət
- Əhəmiyyətli, mürəkkəb və geri dönüşü olmayan ətraf mühit və sosial təsirlərə malik alt layihələr
- Mübahisəli mülkiyyət sahəsindəki fəaliyyətlər
- Məcburi əmək, uşaq əməyi, ayrı-seçkilik daxil olmaqla insan hüquqlarını pozan fəaliyyətlər
- İstixana qazlarının əhəmiyyətli emissiyalarına gətirib çıxaran fəaliyyətlər
- Ekosistemlerin əhəmiyyətli pozulmasına gətirib çıxaran fəaliyyətlər
- Məcburi yerdəyişmə və ya torpaq alınması ehtiva edən hər hansı fəaliyyət
- Hər hansı yeni yaşıl sahə tikintisi
- Mövcud Azəriqaz mülkiyyətindəki obyekt hasarları və ya müəyyən edilmiş hüquqlar çərçivəsindən (ROW) xaricindəki fəaliyyətlər
- Ətraf Mühit və Sosial Təsir Qiymətləndirilməsi (ƏSTQ) tələb edən əhəmiyyətli Ə&S riskləri olan hər hansı fəaliyyət
- Kritik təbii yaşayış mühitlərinə birbaşa və ya dolayısı ilə əhəmiyyətli ziyan və ya deqradasiyaya səbəb ola biləcək fəaliyyətlər

5.4 Texniki Yardım Fəaliyyətləri

LİQ, Layihə çərçivəsindəki məsləhət, araşdırmalar (müvafiq olduqda texniki-iqtisadi əsaslandırma araşdırmaları daxil olmaqla), bacarıqların inkişafı, təlim və digər texniki yardım fəaliyyətlərinin ƏSS-lərə uyğun Banka məqbul Texniki Şərtlərə uyğun olaraq həyata keçirildiyini təmin edəcəkdir.

5.5 Monitorinq və Hesabat

Bu ƏMSİÇ monitorinq və hesabat (i) Ə&S risklərin erkən müəyyən edilməsini, (ii) azaldıcı tədbirlərin sahə səviyyəsindəki effektiv icrasını, (iii) tətbiq olunan milli tələblərə və Dünya Bankının ƏSS-lərinə uyğunluğun açıq sənədlər vasitəsilə nümayiş etdirilməsini təmin edəcəkdir. LİQ risk əsaslı yanaşma tətbiq edəcək.

Rol və məsuliyyətlər. Ə&S monitorinqinə ümumi məsuliyyət ƏMT nəzarəti üçün Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi tərəfindən dəstəklənən Azəriqaz LİQ-ə aiddir.

Monitorinqin əhatə dairəsi. Monitorinq ən azı aşağıdakıları əhatə edəcəkdir: (a) sahəyə xas ƏMSİP tədbirlərinin icrasını; (b) ƏMT fəaliyyətini; (c) icma sağlamlığı və təhlükəsizliyini; (d) əmək və iş şəraitini; (e) maraqlı tərəflərin iştirakı və şikayət idarəetməsini.

Hesabat ve eskalasiya. Podratçılar müqavilə tələblərinə uyğun aylıq Ə&S monitorinq hesabatları təqdim edəcəkdir. LİQ məlumatları Dünya Bankına dövri hesabatlar şəklində konsolidasiya edəcəkdir. İşçilərə, icmalara ciddi mənfi təsir göstərə biləcək hər hansı hadisə (ölüm halları daxil) LİQ-in ondan xəbər tutduqdan 48 saat ərzində Dünya Bankına bildiriləcək

Cədvəl 5.4: Monitorinq və hesabat

Hesabat	Tezlik	Son Tarix	Məzmun

Azəriqazdan Dünya Bankına Ə&S Fəaliyyət Hesabatı	Rüblük	Hər rüblüyün sonundan 30 gün sonra	Ə&S sənədlərinin statusu; MTİPna uyğun maraqlı tərəflərin iştirakının xülasəsi; ŞAQM jurnalı; podratçı Ə&S fəaliyyətinin xülasəsi; ƏMT hadisələri/qəzalar; icma sağlamlığı yeniləmələri; ictimai bildirişlər.
Azəriqazdan Dünya Bankına ciddi hadisə bildirişi	Lazım olduqda	Hadisəni öyrəndikdən 48 saat ərzində	Əhəmiyyətli mənfi təsir ilə nəticələnən hadisənin mövcud detalları (ölüm, GƏZ/CİZ/CT, məcburi/uşaq əməyi, məcburi köçürmə, çirklənmə, zorakı etiraz daxil olmaqla).
Azəriqazdan Dünya Bankına Düzəldici Fəaliyyət Planı (hadisə sonrası)	Lazım olduqda	İlk hadisə bildirişindən 10 gün ərzində	Kök səbəb analizi; dərhal, əsas və sistemli səbəblər; düzəldici tədbirlər.
Azəriqazdan Dünya Bankına ƏMSİP Tamamlanma Hesabatı	Sahə başına	Hər sahədəki işlər tamamlandıqda	ƏMSİP icrasının yoxlanılması; sızma təmirinin təsdiqi; sahənin bərpası statusu.

5.6 Ə&S Risk İdarəetməsi üçün İnstitusional Tənzimləmələr

Bu bölmə ətraf mühit və sosial aspektlərin layihə dövrü boyunca effektiv idarə edilməsi üçün prosedur və icra tənzimləmələrini göstərir.

Cədvəl 5.4: İcra Tənzimləmələri

Tərəf	Rol	Məsuliyyətlər
Azəriqaz LİQ	Bütün ƏMSİÇ və ƏMSÖP üçün məsul tərəf	ƏMSİÇ və ƏMSÖP icrasına ümumi məsuliyyət. Ə&S Mütəxəssisi və Sosial Mütəxəssislə koordinasiya. Dünya Bankı ilə koordinasiya. Yoxlanış Formalarını nəzərdən keçirin. Hər rüblüyün sonundan 30 gün sonra rüblük Ə&S icra irəliləyişi hesabatlarını Dünya Bankına göndərin.
LİQ Ətraf Mühit Mütəxəssisi	Ətraf mühit risk idarəetməsinin texniki rəhbəri	ƏMSİÇ, ƏMT İdarəetmə Planı, TİP, ƏMSİPlar və ƏSPKodlarının hazırlanması və yenilənməsinə rəhbərlik. Bütün sahələr üçün ətraf mühit yoxlanışını keçirin.
LİQ Sosial Mütəxəssisi	Sosial risk idarəetməsinin texniki rəhbəri	ƏİP, ƏMSİPların sosial bölmələrinin hazırlanması. İşçi və icma ŞAQM əməliyyatlarını idarə edin. CİZ/CT-in qarşısının alınması tədbirlərini nəzarət altında saxlayın.
LİQ Sosial Mütəxəssisi	MTİP icrasının rəhbəri	Layihə dövrü boyunca MTİPnı icra edin. İşlərdən əvvəl icma bildirişlərini koordinasiya edin. ŞAQM-in əlçatan olmasını təmin edin.
Azəriqaz SƏTƏM Şöbəsi	ƏMT-nin texniki nəzarəti	Bütün SAAQ tədqiqatları və təmir fəaliyyətlərindəki ƏMT icrasının texniki nəzarəti. ƏMSİPları nəzərdən keçirin. Mütəmadi sahə müfəttişliklərini keçirin.
Regional Əməliyyat Qrupları (Sahə Səviyyəsi)	Gündəlik sahə icrası	SAAQ tədqiqatları və təmir kampaniyalarının gündəlik icrası. Hər sahə klasteri üçün Yoxlanış Formalarını doldurun. Podratçı uyğunluğunu izləyin.
Podratçılar və Alt podratçılar	İşlərin icrası — LİQ-ə cavabdeh	Müqavilələrdəki, ƏMSİPlardakı, ƏSPKodlardakı və ƏİP-dəki bütün Ə&S tələblərinə uyun. Aylıq Ə&S fəaliyyəti hesabatları verin. ƏMT hadisələrini dərhal

		bildirin. İşlər tamamlandıqdan sonra sahəni bərpa edin.
Nəzarət Şirkətləri	İşlərin texniki nəzarəti — LİQ-ə cavabdeh	Podratçıların işlərinin gündəlik nəzarəti, ƏMSİP/ƏMSIPYI, P-ƏMSIP, ƏSPKodlar, ƏMT tələblərinə uyğunluğu yoxlayın. Uyğunsuzluqları qeydə alın.
Dünya Bankı	Maliyyəçi və nəzarətçi	İlk 5 ƏMSİP üçün əvvəlcədən baxış. Dövri icra dəstəyi. Rüblük Ə&S icra irəliləyişi hesabatlarını alın. Ciddi hadisə bildirişlərini 48 saat ərzində alın.

5.7 Bacarıqların inkişafı

Layihənin uğurlu icrası, bu ƏMSİÇ-də göstərilmiş ətraf mühit və sosial risk idarəetmə tədbirlərinin effektiv həyata keçirilməsinə əsasən əsaslanır. Buna nail olmaq üçün ƏMSİÇ, MTİP və digər müvafiq ətraf mühit və sosial sənədləri icra etmək üçün yaxşı hazırlanmış olduqlarını təmin etmək məqsədilə əsas maraqlı tərəflər üçün hərtərəfli təlim və bacarıqların inkişafı vacibdir.

Cədvəl 5.5: Təklif Olunan Təlim və Bacarıqların İnkişafı Yanaşması

Səviyyə	Məsul Tərəf	Auditoriya	Mövzular
Milli	Dünya Bankı / Azəriqaz LİQ	LİQ Ə&S və Sosial Mütəxəssisləri; SƏTƏM Şöbə rəhbərləri	ƏMSİÇ və ƏMSÖP-yə ümumi baxış; Ə&S yoxlanışı; ƏMT Planı; ƏİP və Davranış Kodeksi; MTİP və ŞAQM; ciddi hadisə hesabatı (48 saatlıq qayda).
Regional/Sahə	LİQ / SƏTƏM Şöbəsi	Regional əməliyyat qrupları, sahə nəzarətçiləri	Yoxlanış Formalarının praktik tətbiqi; SAAQ-a xas ƏMT; ƏSPKodlar; TİP sahə prosedurları; podratçı nəzarəti; Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurlar.
Sahə/Podratçı	Regional Əməliyyat Qrupları	Podratçılar, alt podratçılar, bütün sahə işçiləri	Davranış Kodeksi; SAAQ ƏMT (FMA, alət idarəetmə, fövqəladə müdaxilə); qaz borusu təhlükəsizliyi; icma sağlamlığı; GƏZ/CİZ/CT.
İcma	LİQ Sosial Mütəxəssisi / Regional Qruplar	Zərər görən icmalar, yerli orqanlar	Layihə fəaliyyətləri; icma sağlamlığı; qaz borusu təhlükəsizliyi maarifləndirmə; ŞAQM — necə əlçatan olar; işçi Davranış Kodeksi.
Nəzarət Şirkətləri	LİQ / SƏTƏM Şöbəsi	Nəzarət şirkətləri	ƏMSİÇ və ƏMSÖP-yə ümumi baxış; ƏMSİP/ƏMSIPYI tələbləri; ƏMT nəzarəti; ƏSPKodlar; uyğunsuzluqların qeydiyyatı.

5.8 ƏMSİÇ İcra Büdcəsi

Aşağıdakı cədvəldə ƏMSİÇ-in icrası üçün ümumi layihə büdcəsinə daxil edilmiş təxmini xərc maddələri göstərilmişdir:

Cədvəl 5.6: ƏMSİÇ İcra Büdcəsi, ABŞ dollar

Fəaliyyət / Xərc Maddəsi	Təxmini Xərc (ABŞ dolları)

LİQ Ətraf Mühit Mütəxəssisi — layihənin bütün müddəti	LİQ büdcəsinə daxildir
LİQ Sosial Mütəxəssisi — layihənin bütün müddəti	LİQ büdcəsinə daxildir
LİQ	LİQ büdcəsinə daxildir
Yerli hökumətlər və fövqəladə xidmətlərlə koordinasiya tənzimləmələri	İnzibati xərc
Ə&S təlimi — LİQ, SƏTƏM Şöbəsi, regional qruplar (milli/regional səviyyə)	15.000 – 25.000
Ə&S təlimi — podratçılar, işçilər, icma (sahə səviyyəsi)	10.000 – 15.000
Sahəyə xas ƏMSİP hazırlanması (sahə/kampaniya klasteri başına)	5.000 – 10.000 ƏMSİP başına
ƏMT İdarəetmə Planı — hazırlama və yeniləmələr	ƏMSİÇ/ƏMSİP xərcinə daxildir
Tullantı İdarəetmə Planı — hazırlama və yeniləmələr	ƏMSİÇ/ƏMSİP xərcinə daxildir
Ətraf mühit və sosial monitorinq — sahə ziyarətləri	20.000 – 35.000
ŞAQM-in yaradılması (qaynar xətt, platforma, materiallar)	8.000 – 15.000
İcma kommunikasiyası və MTİP icra dəstəyi	10.000 – 20.000
İcazə, məqbullaşdırma və tənzimləyici müraciətlər	5.000 – 10.000
Üçüncü tərəf/müstəqil Ə&S monitorinqi (lazım gəldikdə)	20.000 – 40.000
Fövqəladə hazırlıq — məşqlər ve avadanlıq	10.000 – 20.000
Ehtiyat (10%)	Cəmin ~10%-i
CƏMİ (İndikativ)	TBD — layihə büdcəsində sonlandırılacaq

6. Maraqlı Tərəflərin Cəlb Edilməsi, Açıqlanma və Məsləhətləşmələr

6.1 Layihənin Ə&S Sənədlərinin Açıqlanması və Məsləhətləşmə

MTİP, Dünya Bankının ƏSS10-na uyğun olaraq Layihə üçün hazırlanmışdır. http://www.azeriqaz.az/en saytında mövcuddur. MTİP bütün maraqlı tərəflərin — layihə ərazilərindəki icmalar, yerli orqanlar, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları, layihə işçiləri daxil olmaqla — müəyyən edilməsi və cəlb edilməsinə yanaşmanı müəyyən edir.

Layihə üçün hazırlanmış bütün Ə&S risk idarəetmə sənədləri (MTİP, ƏMSÖP, hazırkı ƏMSİÇ) açıqlanmaya və ictimai məsləhətləşməyə tabedir. ƏMSİÇ-in layihəsi maraqlı tərəflərin rəyi üçün http://www.azeriqaz.az/en saytında açıqlanmışdır. Sonlandırılmış ƏMSİÇ, məsləhətləşmə prosesinin qeydləri ilə birlikdə eyni platforma vasitəsilə yenidən açıqlanacaq.

6.2 Layihə Şikayətlərə Baxma Mexanizmi

ŞAQM, zərər görən şəxslər və digər maraqlı tərəflər üçün mövcud şikayət mexanizminin, ənənəvi münaqişə həlli mexanizmlərinin, mübahisə baxışı prosedurlarının, tətbiq tarixi ilə institusional və inzibati prosedurların, mediasiya prosesinin (varsa) ətraflı təsvirini əhatə edir. Mexanizmin xülasəsi ingilis dilindəki olacaq, lakin ümumi proses alt layihənin icra olunduğu yerli dildə veriləcəkdir.

Layihə ŞAQM-i çoxsaylı kanallar vasitəsilə, o cümlədən xüsusi telefon qaynar xətti, e-poçt ünvanı, Azəriqaz regional ofislərindəki yazılı müraciətlər, onlayn forma vasitəsilə əlçatan olacaq. Bütün

şikayətlər qeydə alınacaq, [2] gün ərzində etiraf ediləcək, mümkün olduqda [20] gün ərzində həll ediləcəkdir. CİZ/CT şikayətləri müvafiq GƏZ xidmətlərinə yönləndirmə ilə xüsusi gizli kanal vasitəsilə idarə ediləcəkdir.

Əlavələr

Əlavə 1. Ətraf Mühit və Sosial Yoxlanış Forması

Məqsəd: Bu yoxlanış forması dizayn və planlaşdırma mərhələsindəki hər alt layihə üçün LİQ-in Ətraf Mühit Mütəxəssisi və Sosial Mütəxəssisi tərəfindən doldurulur. O, hansı Ə&S risk idarəetmə alətlərinin tətbiq olunduğunu (ƏMSİP və/və ya ƏSPKodlar) və hansı ətraf mühit icazələrinin tələb olunduğunu müəyyən edir. Tamamlanmış formalar imzalanır, saxlanılır və tələb üzrə Dünya Bankına verilir.

1-ci hissə: Sahə / Fəaliyyət Məlumatı

Maddə	Məlumat
Sahə / Komponent Klasteri İstinad Nömrəsi	
Yer (Rayon / Şəhər / Qəsəbə)	
Cavabdeh Azəriqaz Regional Bölməsi	
Təxmini Təmir Xərci (ABŞ dolları)	
Planlaşdırılan Tədqiqat / İşin Başlanma Tarixi	
Planlaşdırılan Tamamlanma Tarixi	
Fəaliyyətlərin Qısa Təsviri	
Yoxlanışı Həyata Keçirən LİQ Ə&S Mütəxəssisinin Adı	
Yoxlanış Tarixi	

2-ci hissə: Ə&S Yoxlanış Anketi

Hər sual üçün BƏLİ və ya XEYİR işarəsi qoyun. Q1-ə BƏLİ cavabı verilərsə, dərhal dayandırın — fəaliyyət istisna edilmişdir.

SN	ƏSS	Yoxlanış Sualı	BƏLİ isə → Tələb olunan Fəaliyyət	XEYİR isə → Tələb olunan Fəaliyyət
1	ƏSS1	Fəaliyyət ƏMSİÇ-in Cədvəl 5-dəki İstisna Siyahısındadırmı? (məs., torpaq alınması, mövcud ROW-dan kənar yeni infrastruktur, kritik yaşayış mühitləri, uşaq/məcburi əmək)?	Layihədən İSTİSNA EDİN. Davam etməyin.	S2-yə keçin.
2	ƏSS1	Fəaliyyət mövcud komponentlərin təmiri/dəyişdirilməsinin xaricindəki qaz	Tam sahəyə xas ƏMSİP hazırlayın (Əlavə 2 şablonu).	S3-ə keçin.

		infrastrukturunun (yeni borular, yeni stansiyalar) əhəmiyyətli genişlənməsini əhatə edirmi?		
3	ƏSS1	Fəaliyyət mövcud Azəriqaz ROW daxilindəki sızan komponentlərin (kranlar, armaturlar, sayğaclar) standart təmiri/dəyişdirilməsini əhatə edirmi?	Əlavə 3-dəki müvafiq ƏSPKodları tətbiq edin.	Əhatəni nəzərdən keçirin.
4	ƏSS1/ƏSS4	İşlər sıx məskunlaşmış yaşayış ərazilərinin, məktəblərin, xəstəxanaların yaxınlığında aparılacaqmı?	Sahəyə xas ƏMSİP hazırlayın. İcma bildiriş planını daxil edin.	Standart ƏSPKodları tətbiq edin.
5	ƏSS2	Fəaliyyət podratçı işçilərini cəlb edəcəkmi?	ƏİP-ni tam tətbiq edin. Bütün işçilərin yaşının yoxlanılması (min. 18+).	Yalnız birbaşa işçi müddəalarını tətbiq edin.
6	ƏSS2	İşçilər basınclı qaz sistemlərindən, UÜB/metandan, dar məkanlardan məruz qalacaqlarmı?	ƏMT İdarəetmə Planı müddəalarını tətbiq edin. İş icazəsi sisteminin mövcud olduğunu təsdiqlayın. FMA təqdim edin.	ƏİP-nin ümumi ƏMT müddəalarını tətbiq edin.
7	ƏSS2	Bu fəaliyyət üçün işçi işə götürülməsindəki cinsi ödəniş bərabərsizliyi riski varmı?	ƏİP-nin qeyri-ayrı-seçkilik müddəalarını tətbiq edin.	Riskin bu sahə üçün müəyyən edilmədiyini qeydə alın.
8	ƏSS3	Fəaliyyət təhlükəli tullantı (karbohidrogen qalıqları, çirklənmiş FMA) generasiya edəcəkmi?	Tullantı İdarəetmə Planını tətbiq edin. Lisenziyalı təhlükəli tullantı sərəncamını təmin edin.	ƏSPKodların standart bərk tullantı müddəalarını tətbiq edin.
9	ƏSS3	İşlər komponent dəyişdirilməsi zamanı əhəmiyyətli UÜB/metan buraxılışına səbəb olacaqmı?	ƏMSİP/ƏSPKodda UÜB minimuma endirmə texnikalarını göstərin. Tələb olunduqda emissiya icazəsini alın.	ƏSPKodlarda standart çirklənmənin qarşısının alınması tədbirlərini tətbiq edin.
10	ƏSS3	İşlər zamanı kimyəvi tökülmə, yanacaq sızmaları, çirkab su ilə torpaq/su çirklənməsi riski varmı?	ƏMSİP-ə tökülmənin qarşısının alınması tədbirlərini daxil edin. Sahədə tökülmə dəstlərinin mövcudluğunu təmin edin.	ƏSPKodların standart tədbirlərini tətbiq edin.

11	ƏSS4	İşlər yol bağlantıları, trafik yönləndirmə tələb edəcəkmi?	ƏMSİP-in bir hissəsi kimi Trafik İdarəetmə Planı hazırlayın. Yerli orqanlarla koordinasiya edin.	ƏSPKodlarda standart nəqliyyat/trafik tədbirlərini tətbiq edin.
12	ƏSS4	İşlər zamanı qaz borusu partlayışı riski varmı?	ƏMSİP-ə FHMP daxil edin. Yerli fövqəladə xidmətlərlə koordinasiya tənzimləmələrini təsdiqləyin.	Fövqəladə müdaxilə riskləri müəyyən edilərsə, ƏMSİP-ə daxil edin.
13	ƏSS4	Yerli icmadan kənar işçilərin axını gözlənilirmi?	ƏİP-nin CİZ/CT müddəalarını tətbiq edin. ŞAQM-in icma üçün əlçatan olmasını təmin edin.	Bütün işçilər üçün standart Davranış Kodeksini tətbiq edin.
14	ƏSS5	Fəaliyyət mövcud Azəriqaz hüquq yolunun xaricindəki torpağa giriş tələb edirmi, hər hansı fiziki/iqtisadi yerdəyişmə yaradırmi?	Hər hansı fiziki/iqtisadi yerdəyişmə ehtiva edən fəaliyyət Layihə çərçivəsindəki maliyyəyə uyğun deyil və istisna edilməlidir.	İşlərin mövcud Azəriqaz ROW daxilindəki olduğunu təsdiqləyin.
15	ƏSS6	İş sahəsi təbii yaşayış mühitinin, yaşıl ərazinin, su hövzəsinin yaxınlığındadırmı?	Bioloji müxtəliflik yoxlanışını keçirin. ƏMSİP-ə bioloji müxtəliflik qoruma tədbirlərini daxil edin.	Bu sahə üçün bioloji müxtəliflik həssaslığı müəyyən edilmədiyini qeydə alın.
16	ƏSS8	Fəaliyyət qazıntı, torpağın hərəkəti tələb edirmi?	Podratçı müqaviləsinə Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurları (Əlavə 5) daxil edin.	Bu fəaliyyət üçün Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurlar tələb olunmur.
17	ƏSS10	Zərər görən icmalar MTİPna uyğun planlaşdırılan işlər barəsində xəbərdar ediliblərmi?	Bildirişin işdən əvvəl tamamlandığını və sənədləndirildiyni təsdiqləyin.	İşdən əvvəl MTİPna uyğun icma bildirişini tamamlayın.
18	ƏSS10	ŞAQM bu sahədəki icma üzvləri və işçilər üçün əlçatandırmı?	ŞAQM əlaqə detallarının sahədə yerləşdirildiyini təsdiqləyin.	İşdən əvvəl bu sahə üçün ŞAQM-i aktivləşdirin.

3-cü hissə: Nəticə və İmza

Maddə	Cavab
Tələb olunan Ə&S Risk İdarəetmə Sənədləri	
Sahəyə xas ƏMSİP tələb olunur? (B/X)	
Tətbiq olunacaq ƏSPKodlar (siyahı)	

Tullantı İdarəetmə Planı müddəaları tətbiq olunacaqmı? (B/X)	
Trafik İdarəetmə Planı tələb olunur? (B/X)	
Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurlar daxil ediləcəkmi? (B/X)	
Tələb olunan icazə/razılaşmalar (siyahı)	
ƏMSİP Dünya Bankına əvvəlcədən baxış üçün göndəriləcəkmi? (ilk 5 ƏMSİP üçün tələb olunur)	
İmza	
Yoxlanışı keçirən (Ad/Vəzifə)	İmza / Tarix
LİQ Ə&S mütəxəssisi tərəfindən alt layihələrin yoxlanışı	İmza / Tarix
LİQ tərəfindən təsdiq olunmuşdur (Ad/Vəzifə)	İmza / Tarix

Əlavə 2. ƏMSİP Şablonu

Məqsəd: Bu ƏMSİP şablonu SAAQ axtarış və təmir fəaliyyətlərinin Yoxlanış Formasının tələb etdiyi yerlərdə sahəyə xas ƏMSİPların hazırlanması üçün istifadə edilir. ƏMSİPlar LİQ-in Ətraf Mühit ve Sosial Mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır, LİQ rəhbərliyi və Dünya Bankı tərəfindən nəzərdən keçirilir, açıqlanır, zərər görən icmalarla müzakirə edilir və sonra müvafiq rəylər nəzərə alınaraq sonlandırılır.

Bölmə 1: Sahə / Fəaliyyət Məlumatı

Maddə	Məlumat
Sahə / Komponent Klasteri Adı	
Azəriqaz Aktiv İstinad(ları)	
Yer (Rayon / Şəhər / Qəsəbə / GPS koordinatları)	
SAAQ Fəaliyyəti Növü	Yalnız tədqiqat / Yer üstü təmir / Qazıntı tələb edən təmir
Təxmini Xərc (ABŞ dolları)	
Planlaşdırılan Başlanma Tarixi	
Planlaşdırılan Tamamlanma Tarixi	
Podratçının Adı (varsa)	
Hazırlayanlar (LİQ Ə&S Mütəxəssisləri)	
Nəzərdən Keçirən ve Təsdiqlayan	

Bölmə 2: Sahə ve Yer Təsviri

Təklif olunan sahənin yerini, coğrafi kontekstini, həssas qəbuledicilərlə (yaşayış əraziləri, məktəblər, xəstəxanalar, su hövzələri, təbii yaşayış mühitləri) yaxınlığını ve mövcud infrastrukturun təsvirini verin. İş sahəsi, eksklyuziv zonalar ve giriş marşrutlarını göstərən sahə xəritəsini əlavə edin.

Bölmə 3: Alt Layihə Fəaliyyətləri

Bu sahədə keçiriləcək bütün SAAQ fəaliyyətlərini, o cümlədən tədqiqat metodlarını, təmir/dəyişdiriləcək komponent növlərini, qazıntı tələblərini, istifadə olunacaq avadanlıqları, işçi sayını ve təxmini müddəti sadalayın.

Bölmə 4: ƏMSİP Riskləri və Azaldıcı Tədbirlər Matrisi

Aşağıdakı cədvəl standart SAAQ ƏMSİP matrisini təqdim edir. LİQ Ətraf Mühit Mütəxəssisi bu matrisi Formasında müəyyən edilmiş sahəyə xas şərtləri əks etdirmək üçün nəzərdən keçirməli, uyğunlaşdırmalı ve tamamlamalıdır.

Fəaliyyət/Mərhələ	Gözlənilən Ə&S Riski/Təsiri	Azaldıcı Tədbirlər	Monitorinq Göstəricisi	Tezlik	Məsul Tərəf
Tədqiqat — OGI/akustik/əl aşkarlama (İşdən əvvəl)	Sahə işçilərinin UÜB/metana məruz qalması	Hər işçidə qaz monitoru; ƏMT Planına uyğun FMA; fövqəladə boşaldılma marşrutu tədqiqatdan əvvəl təsdiqlənir	FMA uyğunluq yoxlaması; qaz monitor oxunuşları	Hər tədqiqat günü	Azəriqaz sahə nəzarətçisi
Tədqiqat (İşdən əvvəl)	İcmanın narahatçılığı	MTİPna uyğun sakinlərə əvvəlcədən bildiriş; tədqiqat yerlərindəki işarələr	MTİP jurnalındakı bildiriş qeydləri	Hər tədqiqat kampaniyasından əvvəl	LİQ Sosial Mütəxəssisi
Komponent təmiri — yer üstü (İcra)	Basınclı qaz sistemindən zərər	İş icazəsi verilir; işdən əvvəl basınc izolyasiyası; ƏMT giriş briefinqi tamamlanır	İş icazəsi qeydləri; brifinq qeydləri	Hər təmir fəaliyyəti	Azəriqaz SƏTƏM / Podratçı nəzarətçi
Komponent təmiri — yer üstü (İcra)	Komponent çıxarılması zamanı UÜB buraxılması	Nəzarət altında basıncın azaldılması; buhar minimuma endirici texnika; mümkün olan yerdə icma istiqamətindən külək istiqamətinə işlər	Hava keyfiyyəti müşahidəsi; icma şikayətlər jurnalı	Təmir zamanı	Podratçı / LİQ Ə&S Mütəxəssisi
Təmir — qazıntı (İcra)	Yeraltı xidmət xəttinə zərbə	Qazıntıdan əvvəl kommunikasiya tədqiqatı; məlum kommunikasiyaların 500mm-i daxilinde əl qazıntısı	Kommunikasiya tədqiqat qeydi	Qazıntıdan əvvəl	Podratçı nəzarətçi
Təmir — qazıntı (İcra)	Mədəni irsin arxeoloji və ya təsadüfi tapıntısı	Podratçı müqaviləsindəki Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedurlar; işdən əvvəl brifinq	Podratçı brifinq qeydi	Qazıntıdan əvvəl	Podratçı / LİQ Ə&S Mütəxəssisi
Bütün təmir işləri (İcra)	Təhlükəli tullantı	Sahədə tullantıların ayrılması;	Tullantı manifest	Hər tullantı çıxarılma hadisəsində	Podratçı / LİQ Ə&S

		lisenziyalı təhlükəli tullantı sərəncamı; aylıq podratçı hesabatında TİP-ə uyğun sənədləşmə	qeydləri; sahə müfəttişliyi		Mütəxəssis i
Bütün təmir işləri (İcra)	Trafik pozulması	Trafik İdarəetmə Planı aktivləşdirilir; icma xəbərdar edilir; bayraqçılar yerləşdirilir; müvəqqəti işarələr qurulur	İcma şikayətlər jurnalı; trafik axını müşahidəsi	İşlər zamanı	Podratçı nəzarətçi
Bütün təmir işləri (İcra)	Podratçı işçilərindən CİZ/CT riski	Bütün işçilər Davranış Kodeksinə imza atır; GƏZ/CİZ/CT brifinqi; ŞAQM icma üçün əlçatan	Davranış Kodeksi imza qeydləri; ŞAQM jurnalı	İşdən əvvəl ve zamanı	LİQ Sosial Mütəxəssis i
Təmirdən sonra (Tamamlanma)	Natamam sahə bərpası	Sahə əvvəlki şəraitə bərpa edilir; müqavilə bağlanmazdan əvvəl LİQ sahə işçisi tərəfindən əvvəl ve sonra foto qeydi; imzalanma	Sahə bərpa yoxlama siyahısı; fotoqrafiyalar	Tamamlandıqda	LİQ Ə&S Mütəxəssis i / Podratçı

Bölmə 5: Bacarıqların İnkişafı və Təlim

Standart ƏMT giriş brifinqindən (ƏMSÖP B) kənar tələb olunan hər hansı sahəyə xas təlimi sadalayın.

Bölmə 6: İcra Cədvəli ve Büdcə

Azaldıcı tədbirlərin icra cədvəlini ve icra qurumunun ödəyəcəyi xərcləri göstərin.

Bölmə 7: Əlavələr

- İş sahəsi, eksklyuziv zonalar, həssas qəbuledicilər ve giriş marşrutları olan sahə xəritəsi
- Müvafiq ƏSPKodlar (Əlavə 3)
- İş icazəsi proseduru
- Sahəyə xas FHMP ve fövqəladə əlaqələr
- İctimai məsləhətləşmə prosesinin qeydləri

Əlavə 3. ƏMSİP Yoxlama Siyahısı Şablonu

(kiçik ölçülü, standart təmir işləri üçün — məhdud, proqnozlaşdırıla bilən, sahəyə xas təsirlərlə)

A. Əsas Məlumatlar

- Layihə: Azəriqaz Qaz Sızmasının Aşkarlanması ve Təmiri (P508792)
- Alt Layihə / Sahə Adı:
- Yer (rayon/şəhər/qəsəbə):
- Cavabdeh Azəriqaz bölməsi/departamenti:

- Podratçı (varsa):
- Fəaliyyətin növü:

☐ Yalnız SAAQ tədqiqatı

☐ Sızmanın kiçik təmiri

☐ Kiçik komponentin dəyişdirilməsi (kran, armatur, möhür, sayğac, tənzimləyici və s.)

☐ Girişin kiçik qazıntısı

- Gözlənilən başlanma tarixi:
- Gözlənilən tamamlanma tarixi:
- Hazırlayan:
- Tarix:

B. Yoxlanış Təsdiqi

Uyğunluq

Fəaliyyət mövcud Azəriqaz ROW / mövcud sahə daxilindədir?

☐ Bəli ☐ Xeyr

Fəaliyyət ƏMSİÇ-in İstisna Siyahısı çərçivəsindədir?

☐ Xeyr ☐ Bəli → Əgər bəlidirsə, fəaliyyət uyğun deyil

ƏMSİP Yoxlama Siyahısının Tətbiq Olunması

Fəaliyyətin aşağıdakı xüsusiyyətlərə uyğun olduğunu təsdiqləyin:

☐ Kiçik ölçülü

☐ Standart xarakterli

☐ Sahəyə xas

☐ Müvəqqəti müddəti olan

☐ Məhdud ve proqnozlaşdırıla bilən təsirli

☐ Əhəmiyyətli qazıntı, böyük trafik pozulması, torpaq alınması ve ya əhəmiyyətli təhlükəli tullantı içermiyor

Hamısı işarələnibsə: ☐ ƏMSİP Yoxlama Siyahısı uyğundur

Yoxsa: ☐ Tam sahəyə xas ƏMSİP tələb olunur

C. Sahəyə Xas Risk Müəyyənləşdirilməsi

Tətbiq olunan məsələləri işarələyin:

1. Əməyin Mühafizəsi ve Təhlükəsizliyi

☐ Basınclı qaz xəttləri yaxınlığında iş

☐ Potensial metan / UÜB məruz qalması

☐ Alət/avadanlıq istifadəsi

☐ Dar məkan riski

☐ Yüksəklikdə iş

☐ Yanğın / partlayış riski

2. İcma Sağlamlığı ve Təhlükəsizliyi

☐ Yaşayış / sıx məskunlaşmış ərazidə iş

☐ Müvəqqəti piyada məhdudiyyəti

☐ Müvəqqəti trafik pozulması

☐ Qonşu ev təsərrüfatları / müəssisələrə risk

☐ İctimai bildiriş ehtiyacı

3. Ətraf Mühit Riskləri

☐ Kiçik bərk tullantı generasiyası

☐ Potensial təhlükəli qalıqlar / çirklənmiş hissələr

☐ Toz

☐ Səs-küy / titrəmə

☐ Tökülmə riski

☐ Su hövzəsi / drenaj yaxınlığında risk

4. Sosial / Əmək Riskləri

☐ Podratçı işçiləri cəlb edilib

☐ İşçi Davranış Kodeksinin tətbiq olunması lazımdır

☐ CİZ/CT profilaktika tədbirləri tələb olunur

☐ İşçi ŞAQM mövcud olmalıdır

☐ İcma ŞAQM bildirilməlidir

5. Mədəni İrs / Qazıntı

☐ Kiçik qazıntı tələb olunur

☐ Arxeoloji və ya Təsadüfi tapıntılar üzrə prosedur tələb olunur

D. Azaldıcı Tədbirlər Yoxlama Siyahısı

1. İşdən Əvvəl

☐ Yoxlanış tamamlandı ve uyğunluq təsdiqləndi

☐ Tələb olunan icazə/razılaşmalar alındı

☐ İşçilər ƏMT tələbləri barəsində məlumatlandırıldı

☐ FMA təqdim edildi ve mövcuddur

☐ İcma planlaşdırılan işlər barəsında əvvəlcədən xəbərdar edildi

☐ Sahədə ŞAQM əlaqə detalları açıqlandı

☐ Fövqəladə əlaqələr mövcuddur

☐ Qazıntı tələb edilirsə Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedur barəsindəki brifinq keçirildi

2. İşlər Zamanı

Əməyin Mühafizəsi ve Təhlükəsizliyi

☐ Tələb olunduqda iş icazəsi tətbiq edildi

☐ Qaz aşkarlama avadanlığı mövcuddur ve istifadə edilir

☐ Bütün işçilər tərəfindən FMA geyilir

☐ İş sahəsi ixtisaslaşmış əməkdaş tərəfindən nəzarət altındadır

☐ Yanğının qarşısının alınması ve fövqəladə müdaxilə tədbirləri mövcuddur

☐ İlk yardım dəsti sahədə mövcuddur

İcma Sağlamlığı ve Təhlükəsizliyi

☐ İş sahəsi işarələr/baryerlər ilə işarələnib

☐ Təhlükəsiz piyada girişi saxlanılır

☐ Trafik təhlükəsiz idarə edilir

☐ Giriş pozulmaları minimuma endirilir

☐ Qonşu sakinlər/müəssisələr lazım gəldikdə xəbərdar edildi

Ətraf Mühitin İdarə Edilməsi

☐ Tullantılar ayrılıb

☐ Təhlükəli qalıqlar təhlükəsiz saxlanılır

☐ Tullantılar yalnız icazəli/lisenziyalı müəssisələrə ötürülür

☐ Açıq yandırma ve ya atma yoxdur

☐ Toz lazım gəldikdə yatırılır

☐ Səs-küy minimuma endirilir

☐ Tökülmə profilaktika materialları mövcuddur

Əmək ve Sosial Tədbirlər

☐ İşçilər Davranış Kodeksi barəsindəki biliyə malikdirlər

☐ Uşaq əməyi/məcburi əmək yoxdur

☐ İşçi ŞAQM fəaliyyət göstərir

☐ CİZ/CT hesabat kanalı mövcuddur

☐ İcma şikayətləri ŞAQM vasitəsilə təqdim edilə bilər

Qazıntı / Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar

☐ Qazıntı sahəsi idarə edildi ve bərpa edildi

☐ Hər hansı artefakt/əşya aşkar edildikdə Arxeoloji və ya Təsadüfi Tapıntılar üzrə Prosedura riayət edildi

E. Monitorinq Yoxlama Siyahısı

Maddə	Bəli/Xeyr	Qeydlər
FMA düzgün istifadə edilir		
Sahə baryerləri/işarələri mövcuddur		
İcma bildirişi tamamlandı		

Tullantılar düzgün idarə edilir		
İşlər zamanı tökülmə/sızma yoxdur		
ŞAQM məlumatı nümayiş etdirilir		
Hadisə/qəza yoxdur		
Sahə işdən sonra bərpa edildi		

F. Hadisə / Şikayət Qeydiyyatı

Hər hansı ƏMT hadisəsi? ☐ Xeyr ☐ Bəli

Hər hansı icma şikayəti? ☐ Xeyr ☐ Bəli

Hər hansı ətraf mühit hadisəsi (tökülmə, qeyri-düzgün tullantı idarəsi)? ☐ Xeyr ☐ Bəli

Görülmüş düzəldici fəaliyyət:

G. Tamamlanma Təsdiqi

İşlərin tamamlanmasından sonra:

☐ Sahə orijinal/qəbul edilə bilən şəraitə bərpa edildi

☐ Tullantılar çıxarıldı ve düzgün sərəncam verildi

☐ Gözlənilən şikayətlər yoxdur

☐ Həll edilməmiş təhlükəsizlik məsələləri yoxdur

☐ Tamamlanma Azəriqazın məsul əməkdaşı tərəfindən yoxlanıldı

Doğrulayan: Ad / Vəzifə: İmza / Tarix:

Əlavə 4. Ətraf Mühit ve Sosial Praktika Kodeksləri

Məqsəd: Bu ƏSPKodlar standart SAAQ fəaliyyətləri üçün əvvəlcədən hazırlanmış Ə&S risk idarəetmə tədbirlərini təqdim edir. Yoxlanış Formasının sahəyə xas ƏMSİP tələb olmadığını göstərdiyi hallarda tətbiq edilir. ƏSPKodlar podratçının tender sənədlərinə ve müqavilələrinə daxil edilməlidir.

Məsələ / Risk	Profilaktika / Azaldıcı Tədbirlər	Mərhələ	Məsul Tərəf
Basınclı qaz sistemi təhlükəsizliyi	Basınclı komponentlər üzərindəki bütün işlərdən əvvəl iş icazəsi verin. Basınc izolyasiyasını, basıncın azaldılmasını ve qaz azad edilməsini tamamlayın. Sistemi açmazdan əvvəl qaz monitoru ilə yoxlayın. Bütün basınclı sistem işlərindəki minimum iki nəfər.	İcra	Podratçı / Azəriqaz SƏTƏM
UÜB / metan məruz qalması	Bütün sahə işçiləri kalibrləşdirilmiş fərdi qaz monitorları daşıyır. Azəriqaz ƏMT standartlarına uyğun alarm hədlərini müəyyənləşdirin. Alarm işə düşərsə dərhal boşaldın. Mümkün olduğu yerlərdə sızma mənbəyinin küləyin arxasında işləyin.	İcra	Podratçı nəzarətçi

FMA tələbləri	Bütün SAAQ işləri üçün minimum FMA: qaz monitoru, alovdavamsız geyim, polad burunlu çəkmələr, nitril əlcəklər, təhlükəsizlik gözlükləri, qoruyucu başlıq. Dar məkan ve ya yüksək UÜB mühiti üçün tənəffüs qoruyucu.	İcra	Podratçı / Azəriqaz SƏTƏM
Yüksəklikdə iş (yer üstü komponentlər)	2 metrdan yuxarı işlər üçün sertifikatlı iskele ve ya yüksəldilmiş iş platformalarından istifadə edin. Güclü külək ve ya yağış zamanı yüksəklikdə işləməyin.	İcra	Podratçı nəzarətçi
Dar məkanlar (yeraltı kran kameraları)	Dar məkana giriş icazəsi tələb olunur. Girişdən əvvəl atmosferi yoxlayın (O2, LEL, H2S, CO). Bütün vaxt boyunca giriş nöqtəsindəki keşikçi şəxs. Sahədəki fövqəladə xilasetmə avadanlığı.	İcra	Podratçı / Azəriqaz SƏTƏM
Fövqəladə hazırlıq	Hər iş sahəsindəki fövqəladə əlaqələr (Azəriqaz SƏTƏM, yerli yanğınsöndürmə, təcili yardım). Boşaldılma marşrutu işdən əvvəl təsdiqlənir. İlk yardım dəsti ve yangın söndürücü sahədə. İşçilər FHMP barəsindəki brifinqlərini alır.	Planlaşdırma/İcra	LİQ SƏTƏM / Podratçı
Təmir zamanı UÜB/metan hava emissiyaları	Nəzarət altında basıncın azaldılması texnikasından istifadə edin; havalama müddətini minimuma endirin. Yaşayış ərazilərindəki temperatur inversiyası ve ya zəif küləkli şəraitdə təmir işlərindən qaçının.	İcra	Podratçı nəzarətçi
Kimyəvi saxlama ve tökülmənin qarşısının alınması	Bütün kimyəvi maddələri (həlledicilər, yağlayıcılar) ikincil konteynmentdə saxlayın. Hər iş sahəsindəki tökülmə dəsti. Su hövzələri ve drenaj kanallarının 50m daxilindəki kimyəvi saxlama yoxdur.	İcra	Podratçı nəzarətçi
Təhlükəli tullantı idarəsi	Təhlükəli tullantıları (karbohidrogen-çirklənmiş komponentlər) qeyri-təhlükəli tullantıdan mənbədə ayırın. Etiketlənmiş, möhürlənmiş konteynerlərdə saxlayın. Yalnız lisenziyalı müəssisəyə nəql edin ve sərəncam verin.	İcra/Tamamlanma	Podratçı / LİQ Ə&S
Qeyri-təhlükəli bərk tullantı	Bütün qeyri-təhlükəli tullantıları gündəlik sahədə toplayın ve ehtiva edin. Yerli orqanın qəbul etdiyi sərəncam nöqtəsinə aparın. Sahədə açıq yandırma ve ya basdırma yoxdur.	İcra	Podratçı nəzarətçi
Toz ve səs-küy	Qazıntı sahələrindəki tozu yatırmaq üçün su çiləyin. Səs-küylü fəaliyyətləri [06:00–20:00] saatları ilə məhdudlaşdırın. Həssas qəbuledicilərin yaxınlığında səs-küy baryerləri istifadə edin.	İcra	Podratçı nəzarətçi
Nəqliyyat idarəedilməsi	Yol işlərindən əvvəl müvəqqəti trafik işarələr ve baryerlər qoyun. Nəqliyyat vasitəsinin giriş/çıxış nöqtələrindəki bayraqçıları yerləşdirin. Mümkün olduqda daima ən azı bir trafik zolağını açıq saxlayın.	İcra	Podratçı nəzarətçi

İcma bildirişi	Zərər görən sakinlere ve müəssisələrə işin başlanmasından ən azı [5] iş günü əvvəl əvvəlcədən bildiriş verin. Bildirişdə: işin xarakteri, tarixlər, sorğu üçün əlaqə, ŞAQM giriş detalları.	Planlaşdırma	LİQ Sosial Mütəxəssisi
İctimai kommunikasiyaların ve infrastrukturun qorunması	Hər hansı qazıntıdan əvvəl kommunikasiya tədqiqatı keçirin. Kommunikasiyaları sahə planında qeyd edin. Xəritələnmiş kommunikasiyaların 500mm daxilindəki əl qazıntısı.	Planlaşdırma/İcra	Podratçı nəzarətçi
Sahənin bərpası	Tamamlandıqda bütün iş sahələrini əvvəlki şəraitə bərpa edin. Bütün qazıntıları doldurub sıxlaşdırın. Səthi (asfalt, döşəmə, çim) orijinala uyğun bərpa edin. Bütün müvəqqəti tikililəri, işarələri ve tullantıları çıxarın.	Tamamlanma	Podratçı / LİQ Ə&S

Əlavə 5. Əmək İdarəetmə Prosedurları

ƏİP-nin aşağıdakı elementləri LİT-ə daxil ediləcəkdir.

Əhatə dairəsi və İşçi Növləri

Layihə çərçivəsindəki işçi kateqoriyaları:

İşçi Kateqoriyası	Bu Layihə üçün Tərif	Təxmini Say	Əsas Risklər
Birbaşa İşçilər	Layihənin idarəsi və nəzarəti üçün Azəriqaz tərəfindən birbaşa işə götürülmüş LİQ əməkdaşları (Ətraf Mühit Mütəxəssisi, Sosial Mütəxəssis, SƏTƏM əməkdaşları).	3–5	ƏMT nəzarəti məsuliyyətləri; iş yeri stresi
Podrat İşçiləri	SAAQ tədqiqatları və təmir işlərini keçirmək üçün podratçılar və alt podratçılar tərəfindən işə götürülmüş sahə texnikləri, avadanlıq operatorları, təmir ekipajları və nəzarətçilər.	Müqavilə üzrə TBD	Basınclı qaz sistemi təhlükəsi; UÜB/metan məruz qalması; dar məkan; yüksəklikdə iş; CİZ/CT riskləri
Əsas Təchizat İşçiləri	Təchizat birbaşa layihəyə bağlı olan SAAQ avadanlığı, aşkarlama cihazları və ya ixtisaslaşmış təmir komponentlərinin təchizatçıları tərəfindən işə götürülmüş işçilər.	Məhdud	Təchizat zənciri əmək standartları; uşaq/məcburi əmək riski

Müvafiq Azərbaycan Əmək Qanunvericiliyi

- Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi (1999, dəyişdirilmiş) — məşğulluq müqavilələrini, iş şəraitini, əmək haqqını, saatları, məzuniyyəti ve işçilərin hüquqlarını tənzimləyir

- Əməyin Mühafizəsi haqqında Qanun (2010) — işəgötürənlərə etibarlı iş şəraiti üzrə öhdəliklər müəyyən edir
- Məşğulluq haqqında Qanun (2001, dəyişdirilmiş) — işə götürülməni, qeyri-ayrı-seçkilik ve xidmətdən azad etməni tənzimləyir
- Məcburi əmək və uşaq əməyi üzrə Cinayət Məcəlləsi müddəaları — məcburi, zəruri ve ya uşaq əməyindən istifadəni qadağan edir
- Gender Bərabərliyinin təminatlarıhaqqında Qanun (2006) — məşğulluqda cinsə əsaslanan ayrı-seçkiliyi qadağan edir

Ümumi Əmək Şəraiti

- Bütün işçilər Azərbaycan dilindəki (tələb olunduqda rus ve ya ingilis dilindəki) yazılı əmək müqavilələri alır — rol, saatlar, əmək haqqı, tərxisatlar və işdən çıxarma şərtlərini aydın şəkildə göstərir
- 18 yaşdan kiçik heç bir işçi işə götürülməyəcəkdir. Bütün işçilər üçün cəlb edilmədən əvvəl yaş yoxlaması aparılır
- Məcburi, bağlı və ya zəruri əmək yoxdur. Bütün işçilər könüllü olaraq cəlb edilir
- Cins, etnik mənsubiyyət, milliyyət, yaş və ya əlillikdən asılı olmayaraq bərabər iş üçün bərabər əmək haqqı
- Standart iş saatları: [8 saat/gün, 40 saat/həftə]. Əmək Məcəlləsinə uyğun iş saatı əlavəsi
- İşçilərə bütün iş sahələrindəki kifayət qədər içməli su, sanitar obyektlərə və ilk yardıma giriş imkanı verilir
- İşçilər işə qəbul edilərkən və müqavilələrindəki İşçi ŞAQM barəsindəki məlumatlandırılır

ƏMT Prosedurları

ƏMT Mövzusu	Tələb	Məsul Tərəf
Təhlükə Müəyyənləşdirilməsi	Podratçı hər sahədəki işdən əvvəl sahəyə xas təhlükə müəyyənləşdirilməsini həyata keçirəcək. Sahə təhlükəsizlik planında sənədləndirir ve LİQ SƏTƏM ilə bölüşür.	Podratçı / LİQ SƏTƏM
İş İcazəsi	Bütün basınclı qaz komponentlərindəki işlər üçün məcburi iş icazəsi sistemi. Yalnız Azəriqaz tərəfindən səlahiyyətli şəxs tərəfindən verilir. Basınc izolyasiyasını, basıncın azaldılmasını ve qaz-azad yoxlamasını əhatə edir.	Azəriqaz SƏTƏM / Podratçı
FMA	Bütün işçilərə ödənişsiz minimum FMA: qaz monitoru, yanğından qorunan geyim, polad burunlu çəkmələr, əlcəklər, təhlükəsizlik gözlükləri, qoruyucu başlıq. Risk qiymətləndirilməsinə görə xüsusi tapşırıqlar üçün əlavə FMA.	Podratçı
ƏMT Giriş Brifinqi	Bütün işçilər hər hansı SAAQ sahəsindəki işə başlamazdan əvvəl ƏMT giriş briefinqini tamamlayır. Qeydlər podratçı tərəfindən saxlanılır ve LİQ SƏTƏM-yə verilir.	Podratçı / LİQ SƏTƏM
Hadisə Hesabatı	Bütün hadisələr ve yaxın qaçmalar dərhal Azəriqaz SƏTƏM ve LİQ-ə bildirilir. Ölüm ve ciddi hadisələr 48 saat ərzində Dünya Bankına bildirilir (ƏMSÖP E). Aylıq hadisə statistikası podratçı hesabatında.	Podratçı / LİQ
Fövqəladə Müdaxilə	İşdən əvvəl sahə FHMP mövcuddur. Sahədəki fövqəladə əlaqələr. İlk yardım dəsti ve yanğın söndürücü sahədə. Aktiv podratçı sahələrindəki aylıq fövqəladə məşq.	Podratçı / LİQ SƏTƏM

İş Saatları	Standart iş saatları: [07:00–18:00], Bazar ertəsi–Şənbə. Yalnız LİQ-in onayı ilə iş saatları əlavəsi. İctimai tətillərdəki işlər yalnız əvvəlcədən icma bildirişi ilə.	Podratçı / LİQ
Maddə / Alkoqol Siyasəti	Bütün SAAQ iş sahələrindəki alkoqol ve ya narkotik üçün sıfır tolerantlıq. Azəriqaz SƏTƏM tərəfindən təsadüfi testlər keçirilə bilər.	Azəriqaz SƏTƏM / Podratçı

Podratçı İdarəetmə

- LİQ bütün ƏİP müddəalarını podrat tender sənədlərinin ve müqavilələrin Ə&S spesifikasiyalarına daxil edir
- Podratçılar ƏMT statistikası, hadisələr ve sahə səviyyəsindəki işçi şikayətlərini əhatə edən aylıq Ə&S monitorinq hesabatları verməyə borcludur
- LİQ podratçının ƏİP-yə uyğunluğunu yoxlamaq üçün mütəmadi sahə ziyarətlərini keçirir
- LİQ hadisələrin hesabatı da daxil olmaqla əhəmiyyətli uyğunsuzluq üçün ödənişi saxlaya bilər
- Podratçılar ƏİP təlimini işdən əvvəl bütün alt podratçılara ve işçilərə vermişdir

CİZ/CT-in Qarşısının Alınması ve Müdaxilə

- Bütün işçilər işə başlamazdan əvvəl CİZ/CT-ə sıfır tolerantlığını etiraf edərək Davranış Kodeksinə (bax: Bölmə 4.8) imza atır
- GƏZ/CİZ/CT maarifləndirici təlim hər əraziindəki işdən əvvəl bütün podratçı işçilərinə verilir (ƏMSÖP B)
- İşçi ŞAQM ve/ve ya icma ŞAQM vasitəsilə alınan CİZ/CT şikayətləri xüsusi gizli kanal vasitəsilə idarə edilir
- Bütün CİZ/CT iddiaları 48 saat ərzindəki ciddi hadisə kimi Dünya Bankına bildirilir

İşçi Şikayətlərə Baxma Mexanizmi

İşçi ŞAQM-i, bütün Layihə işçilərinə iş şəraiti, ƏMT, Davranış Kodeksi pozuntuları ve ya CİZ/CT barəsindəki narahatlıqları intiqam qorxusu olmadan qaldırmaq üçün etibarlı, gizli ve əlçatan kanal təqdim edir.

Addım	Fəaliyyət	Vaxt Çərçivəsi	Məsul Tərəf
1 — Qəbul	İşçi (ƏSS2-yə əsaslanan ayrı əlaqə detalları ilə) ve ya icma üzvü hər hansı kanal vasitəsilə şikayətini göndərir: telefon qaynar xətti, e-poçt, Azəriqaz regional ofisindəki yazılı müraciət. Anonim müraciətlər qəbul olunur. Azəriqaz öz işçiləri üçün, hər podratçı öz personalı üçün şikayət mexanizmini qurur. Kiçik podratçılar üçün giriş Azəriqaz işçi şikayət mexanizmi vasitəsilə təmin edilə bilər.	İstənilən vaxt	LİQ Sosial Mütəxəssisi ve Podratçı
2 — Qeydiyyat	Şikayət ŞAQM reyestrindəki unikal istinad nömrəsi (il-ardıcıllıq-rayon) ilə qeydə alınır. Şikayətçiyə etiraf göndərilir.	Qəbuldan 2 iş günü ərzindəki	LİQ Sosial Mütəxəssisi
3 — Qiymətləndirmə	LİQ Sosial Mütəxəssisi şikayəti qiymətləndirir. CİZ/CT şikayətləri GƏZ xidmət sağlayıcılarına yönlendirmə ilə xüsusi gizli kanala yönəldilir.	3 iş günü ərzindəki	LİQ Sosial Mütəxəssisi

4 — Həll	Müvafiq fəaliyyət görülür. Şikayətçi nəticəsi barəsindəki məlumatlandırılır. Sahə səviyyəsindəki 1 həftə ərzindəki həll edilməyən işçi şikayətləri LİQ-ə ötürülür.	10 iş günü ərzindəki (qeyri-təcili); 24 saat (təcili/təhlükəsizlik)	LİQ ve Podratçı
5 — Bağlama	Şikayətçi ilə həll olunduğu təsdiqlənir. Nəticə ŞAQM jurnalında qeydə alınır.	Həll olunduqda	LİQ Sosial Mütəxəssisi
6 — Eskalasiya	Həll olunmamışdırsa, şikayətçi milli əmək orqanlarına ve ya məhkəmələrə müraciət edə bilər. LİQ-i Dünya Bankını hər hansı həll olunmamış ciddi şikayətdən məlumatlandırır.	Lazım olduqda	LİQ / Şikayətçi
7 — Hesabat	Aylıq ŞAQM xülasəsi (alınan, həll olunmuş, gözlənilən, kateqoriyaya görə) LİQ-in rüblük Ə&S hesabatına daxil edilir.	Aylıq / Rüblük	LİQ Sosial Mütəxəssisi

4.8 Davranış Kodeksi

Tətbiq olunma: Bütün layihə işçiləri — birbaşa, podrat ve alt podrat — işə başlamazdan əvvəl bu Davranış Kodeksinə imza atmalıdır. Podratçılar işçilərini ve alt podratçıları Kodeks barəsindəki məlumatlandırmaqdan məsuldur.

Mən, aşağıda imza atan şəxs, Qaz Sızmasının Aşkarlanması və Təmiri Mexanizmi (P508792) Layihəsi üzrə işçi kimi aşağıdakılara öhdəlik götürürəm:

- Mən cins, yaş, etnik mənsubiyyət, din, əlillik və ya digər fərdi xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq bütün insanlara — icma üzvlərinə, həmkarlarınəı ve layihə maraqlı tərəflərinia— hörmətlə yanaşacağam
- Mən icma üzvlərinə, həmkarlara vı ya layihə işi zamanı rastlaşdığım hər hansı şəxsə qarşı hər hansı cinsi işgəncə, cinsi istismar ve ya sui-istifadəyə (CİZ/CT) girişməyəcəyəm
- Mən fiziki, psixoloji ve ya cinsi zorakılıq daxil olmaqla heç bir gender əsaslı zorakılıq formasına girişməyəcəyəm
- Mən hər hansı şəxsi itələmək, istismar etmək və ya zərər vermək üçün layihə resurslarından (nəqliyyat vasitələri, telefon, avadanlıq) istifadə etməyəcəyəm
- Mən gözlədiyim hər hansı CİZ/CT, GƏZ ve ya Davranış Kodeksi pozuntusunu İşçi ŞAQM vasitəsilə və ya birbaşa LİQ Sosial Mütəxəssisinə bildirəcəyəm
- Mən bütün ƏMT tələblərinə uyacağam, tələb olunan FMA-nı geyəcəyəm ve hər zaman iş icazəsi sistemini izləyəcəyəm
- Mən iş saatları zamanı və ya iş sahələrindəki spirt ve ya narkotik istehlak etməyəcəyəm
- Mən layihə işi ilə bağlı heç bir qeyri-qanuni fəaliyyətdə iştirak etməyəcəyəm
- Mən anlayıram ki, bu Davranış Kodeksinin pozulması müqavilənin dərhal ləğv edilməsi, mülki və ya cinayət məsuliyyəti və Dünya Bankına hesabat verilməsi ilə nəticələnə bilər

İşçinin Adı	İmza	Tarix

[^1]: Qiymətləndirmə, Dünya Bankının təklif olunan layihənin bütün texniki parametrlərini nəzərdən keçirdiyi, müştəri ilə razılaşdırdığı və sənədləşdirdiyi layihənin hazırlanması prosesindəki mühüm bir mərhələdir.

[^2]: ƏMSÖP-dəki müvafiq öhdəliklərə istinadlar edilmişdir.